

Konvergenční program

České republiky

duben 2011

Konvergenční program České republiky
duben 2011

Ministerstvo financí ČR
Letenská 15, 118 10 Praha 1

Tel.: 257 041 111
E-mail: podatelna@mfcz.cz

ISSN 1804-798X

Vychází 1x ročně, zdarma

Elektronický archiv:
<http://www.mfcz.cz/kopr>

Konvergenční program

České republiky

duben 2011

Obsah

Úvod	1
1 Záměry a cíle hospodářské politiky	2
1.1 Fiskální politika	2
1.2 Plnění Procedury při nadměrném schodku	2
1.3 Měnová politika	3
1.4 Strukturální politiky	4
2 Makroekonomický scénář	5
2.1 Světová ekonomika a technické předpoklady	5
2.2 Aktuální vývoj a střednědobý scénář	5
2.3 Vztahy k zahraničí a sektorové bilance	9
2.4 Dopady nejvýznamnějších strukturálních reforem na růst	10
3 Hospodaření vládního sektoru – deficit a dluh	11
3.1 Aktuální vývoj veřejných financí	11
3.2 Střednědobý rozpočtový výhled	12
3.3 Strukturální saldo, fiskální pozice	15
3.4 Dluh vládních institucí, strategie a stabilita státního dluhu	16
4 Porovnání s předchozím Konvergenčním programem a analýza citlivosti	18
4.1 Porovnání se scénářem předchozího Konvergenčního programu	18
4.2 Analýza citlivosti	19
4.3 Ověření scénáře prognózami jiných institucí	20
5 Udržitelnost veřejných financí	21
5.1 Fiskální dopady stárnutí populace	21
5.2 Vládní strategie – reformy	21
6 Kvalita veřejných financí – příjmy a výdaje	23
6.1 Změny na příjmové straně	23
6.2 Změny na výdajové straně	24
6.3 Skladba veřejných výdajů	25
7 Změny institucionálního rámce fiskální politiky	26
7.1 Zákon o rozpočtové kázní a odpovědnosti	26
7.2 Daňová správa	26
7.3 Státní pokladna	27
7.4 Účetnictví státu	27
7.5 Nejvyšší kontrolní úřad	28
7.6 Zákon o veřejných zakázkách	28
Zdroje	29
Tabulková příloha	31

Seznam tabulek

Tabulka 1.1: Struktura provedených aktivních opatření	3
Tabulka 1.2: Plán fiskální konsolidace	3
Tabulka 2.1: Exogenní předpoklady scénáře	5
Tabulka 2.2: Ekonomický výkon.....	6
Tabulka 2.3: Ceny zboží a služeb.....	8
Tabulka 2.4: Zaměstnanost a náhrady zaměstnancům	9
Tabulka 2.5: Čisté půjčky / výpůjčky	9
Tabulka 3.1: Dopad daňové reformy na saldo sektoru vládních institucí.....	13
Tabulka 3.2: Dopad opatření v souvislosti s důchodovou reformou na saldo sektoru vládních institucí.....	13
Tabulka 3.3: Opatření k optimalizaci a zefektivnění státní správy.....	14
Tabulka 3.4: Srovnání autonomního scénáře se záměry fiskální politiky	15
Tabulka 3.5: Dluh sektoru vládních institucí podle subsektorů	16
Tabulka 3.6: Státní dluh z hlediska refinancování a úročení.....	17
Tabulka 4.1: Změna indikátorů scénáře.....	18
Tabulka 4.2: Základní makroekonomické indikátory – citlivostní scénáře	20
Tabulka 4.3: Srovnání scénáře Konvergenčního programu 2011 s prognózami jiných institucí.....	20
Tabulky v příloze	
Tabulka P.1a: Ekonomický růst	31
Tabulka P.1b: Cenový vývoj	31
Tabulka P.1c: Vývoj trhu práce	31
Tabulka P.1d: Rozklad změny čisté finanční pozice	32
Tabulka P.2: Vývoj hospodaření vládního sektoru.....	32
Tabulka P.3: Funkční členění výdajů sektoru vlády.....	33
Tabulka P.4: Vývoj dluhu vládního sektoru.....	33
Tabulka P.5: Cyklický vývoj	33
Tabulka P.6: Odchyly od předchozí verze Konvergenčního programu ČR	34
Tabulka P.7: Dlouhodobá udržitelnost veřejných financí	34
Tabulka P.8: Základní makroekonomické předpoklady	35

Seznam grafů

Graf 2.1: Rozklad růstu HDP	6
Graf 2.2: HDP na obyvatele.....	6
Graf 2.3: Produkční mezera	7
Graf 2.4: Růst potenciálního produktu	7
Graf 2.5: HICP	8
Graf 2.6: Deflátor HDP a směnné relace.....	8
Graf 2.7: Míra zaměstnanosti a aktivity.....	8
Graf 2.8: Míra nezaměstnanosti	8
Graf 3.1: Saldo sektoru vládních institucí podle subsektorů	12
Graf 3.2: Dekompozice salda vládních institucí	15
Graf 4.1: Scénář vývoje cen ropy	19
Graf 6.1: Struktura výdajů vládního sektoru ve funkčním členění.....	25

Seznam použitých zkratk

CZK	kódové označení české koruny
ČNB	Česká národní banka
ČSÚ	Český statistický úřad
DPH	daň z přidané hodnoty
EDP B.9	čisté půjčky/výpůjčky vládního sektoru v metodice aplikované pro EDP
EDP	Procedura při nadměrném schodku
EK	Evropská komise
ERM II	Evropský mechanismus směnných kurzů II
ESA 95	Evropský systém účtů (1995)
EU	Evropská unie (pokrytím odpovídá EU27)
EU27	země Evropské unie v rozsahu 27 zemí
EUR	kódové označení eura
HDP	hrubý domácí produkt
HICP	harmonizovaný index spotřebitelských cen
KP	Konvergenční program ČR
MF ČR	Ministerstvo financí ČR
p.b.	procentní bod
VŠPS	Výběrové šetření pracovních sil
USD	kódové označení amerického dolaru

Značky použité v tabulkách

Pomlčka (–) na místě čísla značí, že se jev nevyskytoval nebo zápis není možný z logických důvodů.

Uzávěrka datových zdrojů

Makroekonomické datové zdroje v této publikaci jsou vztaženy k 28. březnu 2011, fiskální data k 11. dubnu 2011.

Úvod

Předkládaná aktualizace Konvergenčního programu na období 2010–2014 je poprvé zpracována podle nového harmonogramu, tzv. evropského semestru, schváleného Evropskou radou 17. června 2010. Cílem evropského semestru je prohloubit a posílit mnohostranný rozpočtový dohled a koordinaci fiskálních a strukturálních politik v EU. V tomto roce tak budou poprvé národní fiskální politiky koordinovány již ve fázi přípravy návrhů veřejných rozpočtů a jejich střednědobých výhledů.

Konvergenční program (KP), navazující na vládou ČR odsouhlasené (20. dubna 2011) střednědobé výdajové rámce pro období 2012–2014, byl schválen vládou ČR dne 4. května 2011. Doporučení vydaná Radou EU ke zde prezentovaným záměrům fiskální politiky tak bude možné zpracovat do konečných návrhů státního rozpočtu, rozpočtů státních fondů a jejich střednědobých výhledů. Předkládaný KP je plně konzistentní s Národním programem reforem, schváleným vládou ČR 27. dubna 2011, a respektuje jeho makroekonomické a fiskální dopady. Tento dokument koresponduje s pravidly stanovenými v aktualizovaném Code of Conduct pro zpracování stabilizačních a konvergenčních programů Paktu stability a růstu.

Aktualizace Konvergenčního programu vychází z mandátu koaliční vlády, která vzešla z voleb v polovině roku 2010. Ve svém Programovém prohlášení ze 4. srpna 2010 si vláda vytyčila ambiciózní program zaměřený na reformu veřejných financí s cílem zastavit růst veřejného zadlužování, konkrétně dosáhnout vyrovnaného rozpočtu v roce 2016. Jako další prioritu si vláda zvolila zvýšení transparentnosti nakládání s veřejnými prostředky, omezení korupce ve veřejném sektoru a zvýšení průhlednosti veřejných zakázek. Dále deklarovala záměr reformovat fiskální instituce. V souladu s programovým prohlášením připravila svůj první konsolidační rozpočet již pro rok 2011, do něj však stačila zpracovat spíše jen krátkodobé konsolidační kroky. Důslednou realizací schválených rozpočtů v roce 2010 se ve srovnání s rokem 2009 podařilo meziročně zlepšit strukturální deficit téměř o 1,2 % HDP, a snížit tak schodek vlády na úroveň 4,7 % HDP.

V souladu s Roční analýzou růstu (EK, 2011a) a se Závěry Evropské rady z 24.–25. března 2011 se vláda nyní soustřeďuje na přípravu nezbytných strukturálních reforem zaměřených na dlouhodobou udržitelnost veřejných financí. Reformy důchodového systému a poskytování zdravotní péče včetně jejího financování jsou připravovány v letošním roce. Jejich východiska, záměry a dopady jsou již v tomto KP prezentovány.

Makroekonomický scénář je postaven na aktuálních datech národních účtů, tj. k 28. březnu 2011. I s vyloučením politických faktorů je v současnosti makroekonomický a fiskální vývoj zatížen značnými nejistotami. Hlavní zdroje rizik pro ČR jsou spojeny se stavem veřejných rozpočtů a situací v bankovním sektoru v některých zemích eurozóny.

Vlivem konsolidačních fiskálních opatření se pro rok 2011 očekává mírné zpomalení ekonomického růstu na 1,9 %. V dalších letech výhledu by měl růst postupně akcelarovat a zlepšovat například i, z poptávkového hlediska, situaci na trhu práce. Růst spotřebitelských cen bude v roce 2011 patrně mírně nad 2 %, tedy velmi blízko inflačního cíle. V roce následujícím bude

míra inflace výrazně ovlivněna plánovanými úpravami daně z přidané hodnoty. Blíže se makroekonomickému vývoji věnuje 2. kapitola.

S Českou republikou byla 2. prosince 2009 zahájena Procedura při nadměrném schodku s doporučením důvěryhodným a udržitelným způsobem snížit poměr deficitu vládního sektoru k HDP pod 3 % do roku 2013. Doporučení Rady EU k nápravě hospodaření byla v dubnu roku 2010 vzata Parlamentem ČR na vědomí. Informace o pokroku učiněném při plnění těchto doporučení obsahuje samostatná podkapitola v rámci části Záměry a cíle hospodářské politiky.

Fiskální predikce, diskutovaná ve 3. kapitole, vychází z výsledků dubnové fiskální notifikace (uzávěrka datových zdrojů k 11. dubnu 2011). Saldo sektoru vlády očekáváme pro rok 2011 ve výši cca –4,2 % HDP. Dluh vládních institucí letos pravděpodobně stoupne na 41,4 % HDP s perspektivou dalšího růstu. Následující vývoj bude striktně sledovat cíle snižování deficitů podpořené závaznými výdajovými rámci, které mj. významně přispějí ke zpomalení růstu dluhové kvóty a k jejímu následnému poklesu.

Z důvodu zmíněné nejistoty budoucího ekonomického vývoje se část 4. kapitoly věnuje analýze citlivosti vývoje české ekonomiky a potažmo veřejných financí na odlišný vývoj v Evropské unii a dopady vyšších cen ropy.

Konvergenční program analyzuje v 5. kapitole dlouhodobé dopady současného nastavení fiskální politiky, a sleduje tak dlouhodobou udržitelnost celého systému.

Poslední dvě kapitoly jsou potom věnovány kvalitě veřejných financí a úpravě institucionálního rámce. Zabývají se jednak změnami, které v duchu kvality veřejných financí proběhly či proběhnou na příjmové a výdajové straně, jednak změnou institucionálních vazeb, právního ukotvení pravomocí a zodpovědnosti veřejného sektoru a změnou fungování systému veřejné správy.

1 Záměry a cíle hospodářské politiky

Prioritou hospodářské politiky pro následující období je konsolidace veřejných rozpočtů zaměřená nejenom na snížení deficitů vládního sektoru, ale i na zlepšení strukturálních parametrů, jako je kvalita veřejných financí a posílení prorůstových atributů české ekonomiky.

Měnová politika, prováděná Českou národní bankou (ČNB), přešla od roku 2010 na nový střednědobý inflační cíl, neboť již nebylo dále nutné zohledňovat některé specifické potřeby transformující se ekonomiky konvergující k vyspělým zemím. Vysoká kredibilita ČNB se odráží v pevném ukotvení inflačních očekávání v blízkosti inflačního cíle.

1.1 Fiskální politika

V květnu roku 2010 proběhly v ČR řádné volby do Poslanecké sněmovny, ze kterých vzešla nová koaliční vláda. Do té doby byla u moci tzv. překlenovací vláda, která však neměla dostatečný mandát k provádění strukturálních reforem. Opatření ke zmírnění deficitu veřejných financí na rok 2010 a 2011 byla pojímána spíše jako ad hoc korekce nežli systémové změny. Hlavním cílem v oblasti veřejných financí tak byl primárně pokles deficitu za celý sektor vlády.

Česká republika patřila mezi první země, které započaly „ústupovou strategii“ a přistoupily k plánu konsolidace. V roce 2010 byl schválen soubor stabilizačních opatření, která měla zamezit dalšímu růstu deficitu a pomoci korigovat rapidní nárůst zadlužení. Nová vláda se ve svém Programovém prohlášení přihlásila k rozpočtové zodpovědnosti a mezi její první kroky tohoto charakteru patřilo zpřísnění střednědobých výdajových rámců a schválení státního rozpočtu tak, aby celkový deficit vládního sektoru v roce 2011 nepřekročil 4,6 % HDP.

1.2 Plnění Procedury při nadměrném schodku

Na základě očekávaného překročení referenční hranice pro deficit vládního sektoru v roce 2009 byla s ČR dne 2. prosince 2009 zahájena Procedura při nadměrném schodku (EDP). Rada doporučila do roku 2013 důvěryhodným a udržitelným způsobem snížit vládní deficit pod hodnotu 3 % HDP. V doporučení je dále uloženo:

- i) v období 2010–2013 zajistit průměrné roční fiskální úsilí¹ ve výši 1 % HDP;
- ii) specifikovat opatření, která jsou nutná pro nápravu nadměrného schodku do roku 2013, dovoří-li to cyklické podmínky a
- iii) urychlit redukci deficitu, budou-li hospodářské nebo rozpočtové podmínky příznivější, než se původně předpokládalo.

V souvislosti s dosavadní zkušeností s dodržováním střednědobých výdajových rámců byla ČR vyzvána

Současně započala intenzivní práce na strukturálních reformách. Akcentováno je především zjednodušení a zefektivnění systému sociálních dávek, zavedení fondově financovaného způsobu důchodového zabezpečení, reforma systému zdravotnictví stejně jako snížení administrativní zátěže modifikací daňového systému a jeho správy (blíže viz kapitola 6 a 7). Mimoto se chystá reforma financování terciárního vzdělávání s důrazem na podporu vědy a výzkumu. To vše jsou hlavní prvky zlepšující kvalitu veřejných financí a podporující ekonomický růst.

Stěžejním nástrojem fiskální politiky a fiskální konsolidace v ČR je uplatňování režimu fiskálního cílení a dodržování střednědobých výdajových rámců.

Pod tíhou některých reformních opatření, která redukuje příjmovou stranu rozpočtů, bylo nezbytné přijmout další opatření na výdajové straně a podpořit střednědobé rámce (blíže kapitola 3.2).

k jejich důraznějšímu vynucování, jakož i ke zlepšení monitoringu v celém průběhu rozpočtového procesu.

Dále Rada identifikovala potřebu pokroku v oblasti penzijní a zdravotní reformy tak, aby se předešlo potenciálním negativním implikacím souvisejícím se stárnutím obyvatelstva.

1.2.1 Opatření na rok 2010

Přijatá aktivní opatření na rok 2010 se soustředila především na příjmovou stranu veřejných rozpočtů, kde byly zvýšeny základní i redukováná sazba DPH, spotřební daně, zdvojnásobeny sazby daně z nemovitostí a zrušena některá protikrizová opatření jako slevy na příspěvcích na sociální zabezpečení pro zaměstnavatele. Kromě toho byly navýšeny stropy příspěvků sociálního a zdravotního pojištění. Výdajová strana byla korigována snížením některých sociálních dávek, zmrazením důchodů a snížením objemu prostředků na platy a funkční místa. Dále došlo k plošné redukci výdajů jednotlivých kapitol státního rozpočtu. Celkově

¹ Fiskální úsilí je definováno jako meziroční změna cyklicky očištěného salda bez jednorázových a dočasných opatření.

činil rozsah diskrečních opatření na rok 2010 2,8 % HDP (viz Tabulka 1.1).

1.2.2 Opatření na rok 2011

V souladu s požadavky EDP byl na rok 2011 připraven další balík změn (cca 2,1 % HDP), tentokrát orientovaný více na výdajovou stranu. Objem prostředků na platy ve státní správě poklesl o 10 %, klesly rovněž prostředky na platy soudců a ústavních činitelů (na druhé straně byl navýšen objem prostředků na platy učitelů). Dále došlo k eliminaci některých sociálních dávek či k redukci jejich rozsahu. V neposlední řadě byly provedeny plošné škrty ve státním rozpočtu, a sníženy tak i nemandatorní běžné a kapitálové výdaje. Na příjmové straně byla zachována výše příspěvků na sociální zabezpečení a např. zvýšeny sazby u mýtného. Základní strukturu provedených aktivních opatření sumarizuje Tabulka 1.1, detailnější popis některých položek pak obsahuje kapitola 6.

Tabulka 1.1: Struktura provedených aktivních opatření (v % HDP)

	2010	2011
Přímé daně	1,0	0,5
Nepřímé daně	0,8	0,0
Ostatní příjmy	0,0	0,0
Sociální dávky	0,3	0,3
Platy ve vládním sektoru	0,1	0,3
Ostatní veřejné výdaje	0,7	0,9
Celkový dopad na saldo	2,8	2,1

Zdroj: MF ČR.

1.2.3 Plán a cíle fiskální konsolidace

Vláda jasně deklarovala, že schválené střednědobé výdajové rámce nebudou překročeny a cíle deficitů sektoru vládních institucí budou dodrženy se záměrem

1.3 Měnová politika

Měnová politika ČNB je i nadále prováděna v režimu cílování inflace. Od 1. 1. 2010 platí nový inflační cíl, definovaný jako meziroční růst indexu spotřebitelských cen ve výši 2 % s tolerančním pásmem ± 1 p.b. ČNB i nadále chápe inflační cíl jako střednědobý. Skutečná inflace se tedy může od inflačního cíle přechodně odchýlit, např. v důsledku úprav nepřímých daní, na jejichž primární dopady měnová politika standardně nereaguje a soustředí se pouze na sekundární projevy.

Dosavadní nízkoinflační vývoj české ekonomiky a vysoká kredibilita ČNB se projevují v pevném ukotvení inflačních očekávání na hodnotách blízkých inflačnímu cíli. Riziko pro plnění maastrichtského kritéria cenové stability však představuje dopad uvažovaných změn nepřímých daní. Bude též záležet na vymezení podmí-

nepřekročit 2,9% podíl deficitu na HDP v roce 2013. Na rok 2014 byl vládou odsouhlasen cíl podílu deficitu vládních institucí na HDP ve výši 1,9 %, tedy přibližně na 84 mld. Kč, včetně úpravy o úrokové deriváty. Deficitní trajektorie je ambiciózně nastavena tak, aby v roce 2016 bylo dosaženo vyrovnaného rozpočtu sektoru vládních institucí, což by mělo v daném roce umožnit splnit i střednědobý cíl (MTO) podílu strukturálního deficitu na HDP ve výši 1 %.

Tabulka 1.2: Plán fiskální konsolidace

(v % HDP)

	2012	2013	2014
Cíl deficitu	3,5	2,9	1,9

Pozn.: Cíle deficitů označují čisté výpůjčky vládního sektoru v metodice aplikované pro EDP (EDP B.9).

Zdroj: MF ČR.

Další vývoj veřejných financí v ČR je silně podmíněn vývojem domácí i zahraniční ekonomiky, tedy rychlostí a velikostí oživení domácích i zahraničních trhů, stejně jako reformním úsilím vynaloženým vládou.

Vláda se orientuje na strukturální a dlouhodobé reformy, které nebudou mít pouze odraz ve změně bilance vládního sektoru nyní či v letech bezprostředně následujících, ale i ve střednědobém a dlouhodobém horizontu. Projednávány jsou v těchto měsících parametry důchodové reformy a reforma systému zdravotnictví. Obě tímto připravují, v souladu s doporučeními Rady, prostor pro anticipovaný proces stárnutí obyvatelstva a jeho odraz ve vyšších výdajích a nižších příjmech vládního sektoru.

Dopadům na příjmy i výdaje reforem se věnuje kapitola 3.2 Aktuální vývoj a střednědobý scénář, popisu reforem potom kapitoly 5.2 Vládní strategie – reformy a 6 Kvalita veřejných financí – příjmy a výdaje.

nek pro vyloučení zemí při výpočtu referenční hodnoty kritéria.

S makroekonomickým scénářem MF ČR, jenž počítá s pokračujícím oživováním ekonomické aktivity a uzavíráním záporné mezery výstupu, je konzistentní postupný nárůst krátkodobých úrokových sazeb.

Aktualizovaná strategie přistoupení České republiky k eurozóně schválená vládou ČR v srpnu 2007 stanovila cílové datum vstupu do eurozóny s tím, že toto datum se odvine od vyřešení problematických míst v rámci zásadní reformy veřejných financí a od posílení pružnosti české ekonomiky. V této souvislosti je vstup do systému kurzů ERM II i nadále chápán pouze jako nezbytná podmínka pro přijetí eura a délka pobytu v něm by měla být proto minimální. Společný dokument MF ČR a ČNB Vyhodnocení plnění maastricht-

ských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou, schválený vládou 22. prosince 2010, přitom konstatuje, že plnění všech maastrichtských konvergenčních kritérií je za současných podmínek velmi nepravděpodobné. Zásadní bariérou pro vstup do měnové unie přitom bude vyšší než 3% deficit sektoru vládních institucí. Stejně tak je

v nejbližších letech nejisté udržení a potřebné další zvyšování stupně sladění české ekonomiky s eurozónou. V této situaci se vláda rozhodla nestanovit cílové datum vstupu do eurozóny. To zároveň implikuje, že ČR nebude v průběhu roku 2011 usilovat o vstup do mechanismu ERM II.

1.4 Strukturální politiky

Podrobný přehled priorit v oblasti strukturálních politik je uveden v Národním programu reforem ČR na rok 2011, který byl zaslán Evropské komisi v dubnu 2011. Zde je uveden pouze výčet nejdůležitějších plánovaných opatření.

1.4.1 Trh práce

ČR se v následujících letech zaměří především na snížení strukturální nezaměstnanosti a aktivizaci skupin, jež jsou z pracovního trhu vyloučeny. V této souvislosti bude provedena komplexní reforma sociální politiky, která povede k posílení adresnosti sociálních dávek a ke zvýšení motivace ekonomicky neaktivních osob pro vstup na trh práce. Současně ČR hodlá významně zpružnit pracovní právo, a to prostřednictvím prodloužení zkušební doby, změn v oblasti výpovědních důvodů a odstupného, rozšíření maximálního rozsahu zaměstnání na základě dohod o provedení práce či zavedení možnosti dočasného přidělení zaměstnance k výkonu práce u jiného zaměstnavatele (viz kapitola 6.2).

1.4.2 Podnikatelské prostředí

Opatření pro další rozvoj podnikatelského prostředí budou orientována zejména na odstranění administrativních a regulačních překážek pro podnikání a další rozvoj vysokorychlostního internetu a eGovernmentu. Za tímto účelem bude přeměřena administrativní zátěž podnikatelů, na jejímž základě budou navrženy jednotlivé úpravy právních předpisů. V oblasti eGovernmentu pak budou dokončeny základní informační registry veřejné správy a prozkoumány možnosti dalšího rozvoje informačního systému datových schránek a kontaktních míst veřejné správy „Czech POINT“.

1.4.3 Vzdělávání

Cílem plánovaných opatření je rovněž zefektivnění systému vzdělávání a jeho přizpůsobení potřebám české ekonomiky, která je výrazně orientována na

průmysl a export. V tomto ohledu se jako klíčová jeví reforma terciárního vzdělávání, která nově vymezí základní typy vysokých škol, vyváží působnosti hlavních orgánů veřejných škol a zajistí komplexní úpravu vztahu státu a vysokých škol. Důraz bude kladen na diverzifikaci vysokých škol a posílení jejich kvality. V neposlední řadě bude zavedena finanční spoluúčast studentů na hrazení nákladů jejich studia.

1.4.4 Výzkum, vývoj a inovace

Ve sféře vědy, výzkumu, vývoje a inovací bude obrácena pozornost předně na celkové zvýšení kvality a výkonnosti a zlepšení propojení této oblasti s podnikatelskou sférou. Mezi hlavní plánovaná opatření patří zvýšení veřejných výdajů pro tuto prioritní oblast, zlepšení způsobu financování zavedením možnosti uplatnění odpočtu ze základu daně při nákupu výsledků výzkumné činnosti a příprava nové Národní politiky výzkumu, vývoje a inovací.

1.4.5 Energetika a klimatická změna

Česká republika prosazuje zvyšování energetické účinnosti a podílu energie z obnovitelných zdrojů a snižování emisí skleníkových plynů. V tomto směru bude ČR i nadále finančně podporovat projekty přispívající ke snižování energetické náročnosti budov, průmyslové výroby a dopravy a projekty přispívající ke zvýšení podílu obnovitelných zdrojů energie.

1.4.6 Dopravní infrastruktura

Hlavními cíli ČR v oblasti dopravní infrastruktury jsou zvýšení její kapacity a kvality a účelnější zapojení všech druhů dopravy. Bude aktualizována dopravní strategie do roku 2025, od níž se budou odvíjet prioritní projekty. Mezi hlavní patří dostavba základní dálniční sítě, tranzitních železničních koridorů a modernizace stávající železniční sítě. V neposlední řadě budou zapojovány alternativní zdroje financování dopravní infrastruktury.

2 Makroekonomický scénář

Česká ekonomika vystoupila v polovině roku 2009 z recese a v současnosti prochází fází nepříliš dynamického oživení ekonomického výkonu. Makroekonomický scénář Konvergenčního programu byl koncipován jako konzervativní se snahou o vyvážení možných kladných i záporných odchylek ekonomického vývoje při využití současného stavu znalostí.

2.1 Světová ekonomika a technické předpoklady

Oživení ve světové ekonomice pokračuje, rostou akciové trhy, průmyslová výroba i světový obchod. Z globálního pohledu je růst značně nerovnoměrný. Ve velkých rozvíjejících se ekonomikách včetně Číny a Indie zůstává vysoký, zatímco ve vyspělých ekonomikách je mnohem slabší.

Ekonomika EU27 se po hlubokém propadu v roce 2009 vrátila v roce 2010 k mírnému růstu HDP ve výši 1,8 %. Na něm má největší podíl Německo, které je hlavním obchodním partnerem ČR. Aktuální vývoj v EU je charakterizován značnou disparitou jak v ekonomickém výkonu, tak např. v míře nezaměstnanosti. Tato nerovnoměrnost ztěžuje stanovení vhodných hospodářských politik (včetně měnové). K rizikům také patří možnost komplikací ve finančním sektoru a vysoká vládní zadluženost řady zemí.

Ceny komodit výrazně vzrostly, a to ve všech hlavních skupinách. Nejedná se tedy jen o ropu, kde růstu napomohl politický neklid v řadě producentů zemí, ale také o potraviny, kovy a jiné suroviny. Mezi příčinami je možné zmínit vysokou poptávku, nárůst investic do komoditních derivátů, geopolitické faktory a u cen potravin i výkyvy počasí. Ceny ropy tak zřejmě zůstanou vysoké – v blízkosti 100 USD/barel ropy

Brent. Nárůst cen komodit se v české ekonomice projeví zhoršením směnných relací.

Od Společných vnějších předpokladů EK² se náš předpoklad růstu EU27 liší jen nevýznamně, naopak u cen ropy je rozdíl značný. Pro rok 2011 je náš odhad cen ropy Brent o cca 18 USD nižší. Důvod spočívá v našem názoru, že dopad uvedených mimořádných okolností v horizontu nejbližších měsíců pravděpodobně pomine a ceny ztratí vysokou rizikovou prémii. Ve střednědobém horizontu by mohl být tlak na ceny ropy zmírněn širším využíváním energeticky úspornějších technologií.

Pro měnový kurz USD/EUR byl zvolen konzervativní předpoklad stability okolo úrovně 1,3 USD/EUR. Koruna by vůči euru měla i nadále posilovat a v roce 2014 dosáhnout úrovně cca 22,2 CZK/EUR. Předpoklad o vývoji krátkodobých úrokových sazeb je konzistentní s plněním inflačního cíle ČNB.

² Předběžnou verzi „Společných předpokladů o vývoji vnějšího prostředí“ jsme obdrželi 31. března 2011, tedy až po ukončení prací na Makroekonomické predikci, na které je založen tento scénář. K další verzi z 11. dubna 2011 jsme nemohli přihlídnout z téhož důvodu. Proto je KP doplněn o citlivostní analýzu některých makroekonomických indikátorů v závislosti na exogenních veličinách.

Tabulka 2.1: Exogenní předpoklady scénáře

		2010	2011	2012	2013	2014
USD/EUR směnný kurz	roční průměr	1,32	1,31	1,30	1,30	1,30
CZK/EUR směnný kurz	roční průměr	25,3	24,1	23,5	22,8	22,2
Výnos do doby splatnosti státních dluhopisů 10R	v % p.a.	3,7	4,1	4,3	4,3	4,3
PRIBOR 3M	v % p.a.	1,3	1,3	2,0	2,6	3,0
HDP EU27	reálný růst v %	1,8	1,8	2,1	2,3	2,3
Ceny ropy	Ropa Brent, USD/barel	79,7	95,0	95,5	96,8	93,3

Zdroj: ČNB (2011), Eurostat (2011), MMF (2011). Výpočty MF ČR.

2.2 Aktuální vývoj a střednědobý scénář

2.2.1 HDP a strana poptávky

Od 4. čtvrtletí 2008 do 2. čtvrtletí 2009 procházela česká ekonomika recesí, v jejímž průběhu se reálný HDP snížil cca o 5 %. Z tohoto hlubokého propadu se ekonomika postupně vymaňuje od 3. čtvrtletí 2009. Oživení je však poměrně pomalé, tempa růstu zaostá-

vají za dynamikou let 2005–2007. Úrovně dosavadního vrcholu ekonomického výkonu ze 3. čtvrtletí 2008 bude zřejmě dosaženo až na konci roku 2011.

Ekonomická dynamika je částečně omezována prováděnou fiskální konsolidací, která se projevuje stlačením domácí poptávky a přesunem hlavního zdroje růstu na bilanci obchodu se zbožím a službami.

Od roku 2012 by však podle předkládaného scénáře měl reálný růst HDP začít akcelarovat směrem ke 4,0 % v roce 2014.

Spotřeba domácností byla v době recese stabilizující složkou užití HDP. V letech 2010–2012 však byla, je a bude ovlivněna fiskálními opatřeními, zejména zvýšením obou sazeb DPH o 1 p.b. v roce 2010, snížením objemu platů ve vládním sektoru v roce 2011 a zvýšením redukované sazby DPH z 10 % na 14 % v roce 2012.

Konsolidace veřejných financí se v letech 2011–2013 odrazí v setrvalém poklesu reálné vládní spotřeby. Projeví se zde jak pokles zaměstnanosti ve vládním sektoru, tak i redukce nákupů zboží a služeb.

Po výrazném propadu investiční aktivity v letech 2008–2010 by mělo postupně docházet k obnově její dynamiky. Pozitivně by se měla projevit realizace strukturálních reforem, upevnění důvěry v další eko-

nomický vývoj, postupný nárůst využití výrobních kapacit a urychlené čerpání investičních dotací ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti. Lze očekávat i určité obnovení přílivu přímých zahraničních investic. Předpokládáme, že značná část nových kapacit bude i nadále převážně proexportně orientována.

Příspěvek bilance zboží a služeb ve stálých cenách k růstu HDP dosáhl v roce 2010 hodnoty 1,0 p.b. K ekonomickému růstu by zahraniční poptávka měla přispívat i nadále. Vlivem oživení domácí poptávky by se však měl příspěvek zahraničního obchodu postupně snižovat z 1,8 p.b. v roce 2011 k 0,2 p.b. v roce 2014.

Konvergence relativní úrovně HDP na obyvatele k průměru EU27 v přepočtu podle parity kupní síly (Graf 2.2) se s nástupem recese víceméně zastavila. S obnovou dynamičtějšího růstu by se relativní úroveň ČR měla opět začít zvyšovat a v roce 2014 dosáhnout cca 85 %.

Tabulka 2.2: Ekonomický výkon

(úroveň v mld. CZK, přírůstky v %, příspěvky k růstu v p.b.)

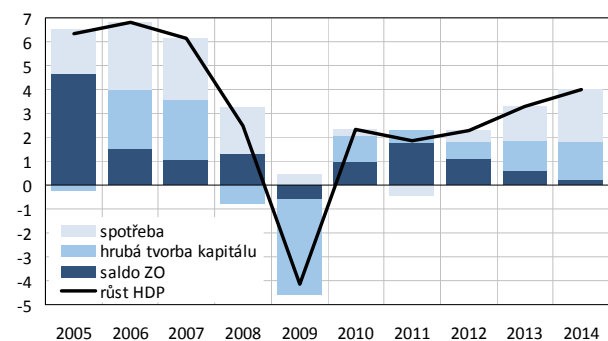
	Kód ESA	2010 úroveň	2010	2011	2012	2013	2014
			přírůstek				
1. Reálný HDP	B1*g	3710	2,3	1,9	2,3	3,3	4,0
2. Nominální HDP	B1*g	3670	1,2	1,3	5,0	4,9	5,9
Složky reálného HDP							
3. Výdaje na konečnou spotřebu domácností	P.3	1845	0,5	0,7	1,9	3,3	4,2
4. Výdaje na konečnou spotřebu vládních institucí	P.3	801	0,3	-3,4	-2,5	-1,3	0,1
5. Tvorba hrubého fixního kapitálu	P.51	777	-4,6	0,7	3,2	5,6	7,2
6. Změna stavu zásob a čisté pořízení cenností (% HDP)	P.52+P.53	48	1,3	1,7	1,7	1,7	1,7
7. Vývoz zboží a služeb	P.6	2959	18,0	12,2	10,8	10,7	11,5
8. Dovoz zboží a služeb	P.7	2720	18,0	10,6	10,1	10,7	12,0
Příspěvek k růstu HDP							
9. Domácí poptávka (efektivní)		-	-0,7	-0,3	1,1	2,6	3,7
10. Změna stavu zásob a čisté pořízení cenností	P.52+P.53	-	2,0	0,4	0,1	0,0	0,0
11. Saldo dovozu a vývozu zboží a služeb	B.11	-	1,0	1,8	1,1	0,6	0,2

Pozn.: Reálné úrovně jsou v cenách roku 2009. Změna stavu zásob a čisté pořízení cenností na řádce 6. vyjadřuje podíl změny zásob k HDP v běžných cenách. Přírůstek změny stavu zásob a čistého pořízení cenností je spočten z reálných hodnot.

Zdroj: ČSÚ (2011a), MF ČR (2011a).

Graf 2.1: Rozklad růstu HDP

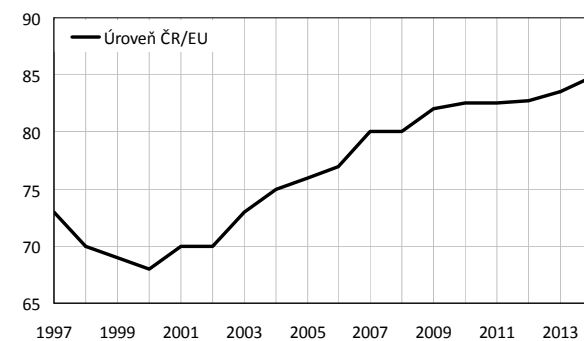
(růst v %, příspěvky k růstu v p.b.)

Zdroj: ČSÚ (2011a), MF ČR (2011a). Výpočty MF ČR.

Graf 2.2: HDP na obyvatele

(v přepočtu pomocí parity kupní síly, EU27=100)

Zdroj: ČSÚ (2011a), Eurostat (2011), MF ČR (2011a). Výpočty MF ČR.

2.2.2 Potenciální produkt a pozice v ekonomickém cyklu

V současných podmínkách, kdy dochází k prudkým změnám úrovně ekonomického výkonu, je obtížné oddělit vliv produkční mezery a zpomalení růstu potenciálního produktu. Výsledky rozkladů vykazují velkou nestabilitu a je nutné k nim přistupovat se značnou obezřetností.

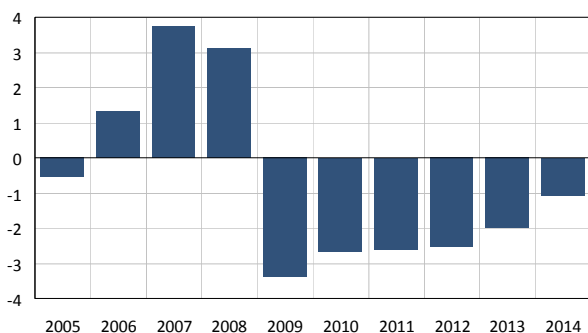
Ekonomická recese uvrhla ekonomiku do hluboké záporné produkční mezery a současně vedla ke značnému zpomalení dynamiky potenciálního produktu. Podle současných propočtů³ dosáhla produkční mezera v roce 2009 úrovně pod -3 %. Hluboce záporná produkční mezera se v ekonomice projevuje nízkým využitím výrobních kapacit, vysokou mírou nezaměstnanosti i malým počtem volných pracovních míst.

Nejvíce zasaženou složkou potenciálního produktu je souhrnná produktivita výrobních faktorů. Růst její trendové složky klesl z maxima ve výši 4 % v roce 2005 na 1 % v roce 2010. Propad investic vedl k mírnému

³ Propočty potenciálního produktu a produkční mezery jsou prozatím prováděny pomocí národní metodiky, rovněž založené na Cobb-Douglasově produkční funkci.

Graf 2.3: Produkční mezera

(v % potenciálního produktu)

Zdroj: Výpočty MF ČR.

2.2.3 Ceny

Českou ekonomiku lze z dlouhodobého pohledu (s výjimkou roku 2008) charakterizovat jako nízkoinflační. V roce 2010 činila míra inflace podle HICP 1,2 % proti 1,6 % v eurozóně a 2,1 % v EU27. Nižší či srovnatelná inflace by měla zůstat zachována i v následujících letech, a to zejména díky vysoké kredibilitě ČNB, vysoké míře konkurence na vnitřním trhu, tendenci koruny ke

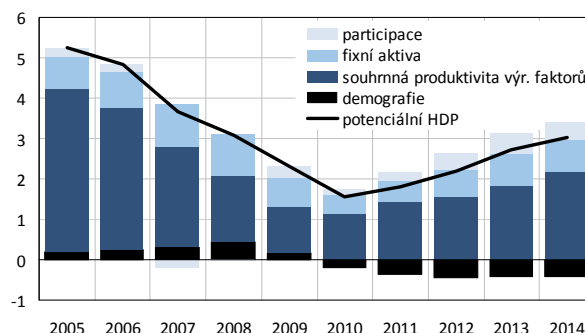
snížení příspěvku růstu zásoby kapitálu. Navíc se v roce 2010 poprvé začal projevovat negativní vliv demografického vývoje. Naopak příspěvek míry participace v době recese překvapivě přešel do kladných hodnot. Výsledný růst potenciálního produktu se v roce 2010 propadl pod 2 %.

Domníváme se, že zpomalení růstu ekonomického potenciálu dosáhlo svého dna již v roce 2010. Rozhodujícím faktorem jeho obnovení by měl být příspěvek souhrnné produktivity výrobních faktorů, jenž by měl v roce 2014 přesáhnout 2 p.b. Příspěvek růstu zásoby kapitálu by měl s rozvojem investiční aktivity znovu dosahovat hodnot okolo 1 p.b. Příspěvek míry participace by se měl díky zvýšení motivace k práci vlivem strukturálních opatření i nadále pohybovat v kladných hodnotách a měl by kompenzovat nepříznivé demografické faktory. Růst potenciálního produktu by tak v roce 2014 mohl znovu dosáhnout cca 3 %.

V horizontu scénáře by se měla úroveň reálného HDP pohybovat stále pod potenciálním produktem. Produkční mezera by se měla postupně uzavírat. K jejímu úplnému uzavření by však v horizontu KP nemělo dojít, i v roce 2014 by podle tohoto scénáře měla stále činit okolo -1 %.

Graf 2.4: Růst potenciálního produktu

(příspěvky k růstu v p.b.)

Zdroj: Výpočty MF ČR.

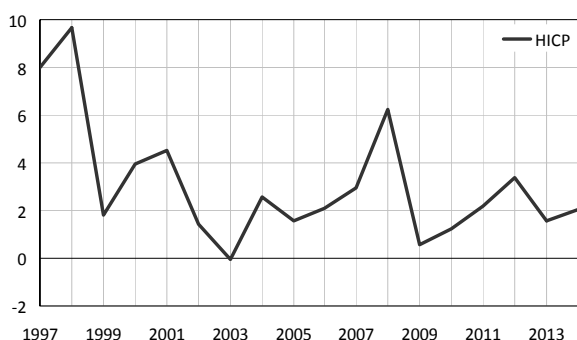
zhodnocování a umírněnému růstu jednotkových nákladů práce.

Očekáváme, že v dalších letech zůstanou inflační očekávání pevně ukotvena v blízkosti inflačního cíle ČNB. Pro nejbližší období jsou rizikem zvýšené světové ceny palivových komodit a potravin. K předpokládanému jednorázovému nárůstu inflace nad 3 % v roce 2012 významně přispějí změny nepřímých daní, především DPH s příspěvkem 1,2 p.b.

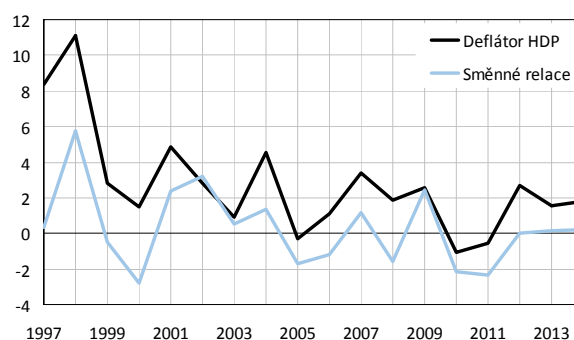
Tabulka 2.3: Ceny zboží a služeb*(pro HICP 2005=100, pro ostatní indexy 2000=100, přírůstky v %)*

	2010 úroveň	2010	2011	2012	2013	2014
		přírůstek				
1. Deflátor HDP	122,5	-1,1	-0,5	2,7	1,6	1,8
2. Deflátor spotřeby domácností	121,5	1,3	2,0	3,2	1,5	2,0
3. HICP	113,7	1,2	2,2	3,4	1,6	2,1
4. Deflátor spotřeby vlády	140,6	0,5	1,5	2,5	1,8	1,1
5. Deflátor investic	104,0	-0,8	0,5	2,2	1,0	1,3
6. Deflátor vývozu zboží a služeb	86,0	-1,7	-0,8	0,1	0,3	0,5
7. Deflátor dovozu zboží a služeb	82,5	0,5	1,6	0,1	0,1	0,2

Zdroj: ČSÚ (2011a), Eurostat (2011). Výpočty MF ČR.

Graf 2.5: HICP*(meziroční růst v %)*

Zdroj: Eurostat (2011). Výpočty MF ČR.

Graf 2.6: Deflátor HDP a směnné relace*(meziroční změna v %)*

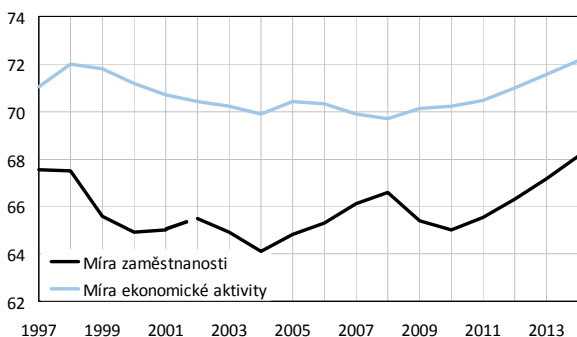
Zdroj: ČSÚ (2011a). Výpočty MF ČR.

2.2.4 Trh práce a mzdy

Hospodářský propad zasáhl s mírným zpožděním i trh práce. V roce 2009 napomohla zmírnit dopady recese přijatá krátkodobá fiskální opatření. Pokles zaměstnanosti a nárůst míry nezaměstnanosti tak kulminovaly až v 1. čtvrtletí 2010 poté, co byla ke konci roku 2009 za účelem fiskální konsolidace většina těchto opatření zrušena. Zaměstnanost v roce 2010 poklesla o 0,8 %. Pro následující roky očekáváme pouze velmi pozvolné

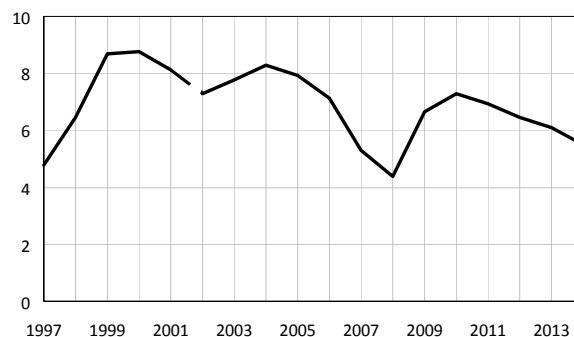
zvyšování růstu zaměstnanosti až na 0,7 % v roce 2014, což by mělo odpovídat intenzitě ekonomického oživení a možnostem růstu produktivity práce.

Míra nezaměstnanosti v roce 2010 dosáhla 7,3 %, oproti roku 2008 tak vzrostla téměř o 3 p.b. Vzhledem k hospodářskému oživení, novým legislativním úpravám a zlepšujícím se strukturálním charakteristikám trhu práce předpokládáme, že v dalších letech bude postupně klesat až k 5,5 %.

Graf 2.7: Míra zaměstnanosti a aktivity*(v %)*

Pozn.: Míra zaměstnanosti z VŠPS je mezi roky 2001 a 2002 vzhledem k metodickým změnám nesrovnatelná.

Zdroj: ČSÚ (2011c). Výpočty MF ČR.

Graf 2.8: Míra nezaměstnanosti*(v %)*

Pozn.: Míra nezaměstnanosti z VŠPS je mezi roky 2001 a 2002 vzhledem k metodickým změnám nesrovnatelná.

Zdroj: ČSÚ (2011c). Výpočty MF ČR.

Pokles náhrad zaměstnancům (součet objemu mezd a platů a příspěvků na sociální zabezpečení placených zaměstnavatelem) v roce 2009 ve výši 1,6 % byl již v následujícím roce vystřídán mírným růstem ve výši 1,1 %, který byl zapříčiněn zejména růstem příspěvků na sociální zabezpečení v důsledku zvýšení maximálního vyměřovacího základu pro placení pojistného i mírným růstem průměrných mezd v podnikatelském

sektoru. Vzhledem k přijatým úsporným opatřením v rozpočtové sféře, jež jsou orientována především na snížení platů i zaměstnanosti ve velké části sektoru centrální vlády, očekáváme růst objemu mezd v roce 2011 pouze ve výši 2,1 %. V dalších letech by mohly náhrady zaměstnancům růst v průměru o 5,2 %, tedy zhruba dynamikou růstu nominálního HDP.

Tabulka 2.4: Zaměstnanost a náhrady zaměstnancům

(cenové úrovně v běžných cenách, přírůstky v %)

Kód ESA	2010 úroveň	2010	2011	2012	2013	2014
		přírůstek				
1. Zaměstnanost (tis. osob)	5185	-0,8	0,1	0,5	0,6	0,7
2. Zaměstnanost (mld. odpracovaných hodin)	9,9	0,1	1,0	0,9	0,6	0,3
3. Míra nezaměstnanosti (%)	7,3	7,3	6,9	6,5	6,1	5,5
4. Produktivita práce na osobu (tis. CZK/osobu)	715	3,1	1,7	1,8	2,7	3,3
5. Hodinová produktivita práce (CZK/hod)	375	2,2	0,8	1,4	2,7	3,7
6. Náhrady zaměstnancům (mld. CZK)	D.1 1625	1,1	2,1	4,4	4,5	5,9
7. Náhrady na zaměstnance (tis. CZK/osobu)	391	3,3	3,1	4,3	4,3	5,4

Pozn.: Zaměstnanost je v konceptu domácího pojetí z národních účtů. Míra nezaměstnanosti je v metodice VŠPS. Produktivita práce byla spočtena jako reálný HDP (v cenách roku 2009) na zaměstnanou osobu či na odpracovanou hodinu.

Zdroj: ČSÚ (2011a, 2011c). Výpočty MF ČR.

2.3 Vztahy k zahraničí a sektorové bilance

Podle požadavků Code of Conduct je tato kapitola zpracována v metodice národních účtů, která na základě vztahu mezi investicemi a úsporami umožňuje přebytek či deficit ve vztazích k zahraničí beze zbytku rozdělit mezi jednotlivé ekonomické sektory. Od analogické běžně používané metodiky běžného účtu platební bilance se liší aktualizací, zařazením některých položek a tím, že navíc zahrnuje jevy jako kapitálové transfery.

V září 2011 provede ČSÚ v souladu s požadavky Eurostatu revizi národních účtů. Revidované údaje budou sledovat zahraniční obchod podle změny vlastnictví. To znamená, že dojde k očištění o transakce prováděné nerezidenty, jež mají v ČR značný podíl na obratu obchodu se zbožím. Proto je nutné chápat následující údaje pouze jako indikaci možných tendencí.

V roce 2008 bylo poprvé v historii ČR dosaženo mírného přebytku salda čistých půjček, který zůstal zachován i v roce 2009. V horizontu scénáře lze očekávat

vyrovnaný či mírně deficitní výsledek. Ten by měl být dán přebytkem bilance zboží a služeb, deficitní bilancí primárních důchodů (odliv dividend podniků v zahraničním vlastnictví) a běžných transferů a přebytkovou bilancí kapitálových transferů zejména vlivem investičních dotací z rozpočtu EU.

Z hlediska sektorových bilancí by se konsolidace vládních financí měla potkávat s postupným snižováním přebytků soukromého sektoru z nebývale vysoké úrovně 6,5 % HDP v roce 2009.

Tabulka 2.5: Čisté půjčky / výpůjčky

(v % HDP)

	2010	2011	2012	2013	2014
Bilance zboží a služeb	4,8	4,5	5,3	5,8	5,9
- z toho minerální paliva (SITC 3)	-3,7	-4,4	-4,1	-3,9	-3,7
Bilance primárních důchodů a transferů	-7,1	-6,9	-7,1	-7,6	-8,1
- primární důchody	-6,6	-6,6	-6,9	-7,4	-8,0
- běžné transfery	-0,5	-0,3	-0,2	-0,2	-0,2
Kapitálové transfery	1,9	1,8	1,8	1,7	1,6
Čisté půjčky/výpůjčky (B.9)	-0,2	-0,6	0,0	-0,1	-0,6
Čisté půjčky/výpůjčky soukromého sektoru	4,5	3,5	3,5	2,8	1,3
Čisté půjčky/výpůjčky vládního sektoru (EDP B.9)	-4,7	-4,2	-3,5	-2,9	-1,9

Zdroj: ČSÚ (2011a). Výpočty MF ČR.

2.4 Dopady nejvýznamnějších strukturálních reforem na růst

Ze své podstaty jsou zamýšlené reformy systémovými opatřeními, která většinou podporují nabídkovou stranu ekonomiky a která mají dlouhodobý charakter. Jejich cílem je podpora růstu potenciálního produktu a zaměstnanosti ve středním a dlouhém období při úspoře vynakládaných výdajů veřejných rozpočtů.

V horizontu makroekonomického scénáře KP by se jejich pozitivní působení mělo projevit jen v omezené míře. Z výše uvedených důvodů tedy nelze v současné době dopady hlavních reformních opatření na hospodářský růst a zaměstnanost přesněji kvantifikovat.

3 Hospodaření vládního sektoru – deficit a dluh

Hospodaření sektoru vládních institucí bylo v minulých letech pozitivně ovlivněno především vrcholící fází ekonomického cyklu. Recese z přelomu let 2008 a 2009 přinesla zhoršené výsledky, a ukázala tím strukturální charakter fiskální nerovnováhy. Deficit v roce 2009 dosáhl 5,9 % HDP, v roce 2010 se ho podařilo silnými aktivními opatřeními snížit na 4,7 % HDP, nicméně zadlužení vládního sektoru vzrostlo od roku 2008 o 8,5 p.b. na 38,5 % HDP v roce 2010. Současná konsolidační strategie počítá s dalším snižováním deficitu, a to v průměru o 0,7 p.b. ročně, což by mělo růst dluhové kvóty brzdít.

3.1 Aktuální vývoj veřejných financí

Podle aktuálních odhadů ČSÚ dosáhl deficit vládního sektoru v roce 2010 hodnoty 173 mld. Kč, což představuje 4,7 % HDP. V hospodaření vládního sektoru došlo oproti roku 2009 k oživení příjmů, které po dvou letech stagnace a propadu začaly opět růst. Vývoj příjmů souvisel s postupným ekonomickým oživením a s opatřeními v daňové oblasti platnými od začátku roku 2010 (viz kapitola 1.2.1). Pokračoval tak nastolený trend zvyšování nepřímého zdanění a pokles zdanění přímého. Na výdajové straně došlo k poklesu dotací, kapitálových transferů, tvorby hrubého kapitálu a vzhledem k nižšímu objemu prodaných jednotek přiděleného množství⁴ CO₂ i čistého pořízení nevyráběných nefinančních aktiv. Dále byla provedena úsporná opatření na úrovni centrální vlády (pokles náhrad zaměstnancům a mezispotřeby), tedy u výdajů týkajících se provozu státní správy. Výrazně bylo zpomaleno tempo růstu sociálních dávek a tudíž i nárůst mandatorních výdajů.

Velmi pozitivní vývoj byl patrný u úrokových nákladů, které i přes relativně vysokou dluhovou dynamiku vzrostly pouze mírně. Tuto skutečnost lze přičíst především poklesu úrokových sazeb ve všech emitovaných splatnostech výnosové křivky státních dluhopisů a stabilizaci rizikové prémie českých státních dluhopisů, alespoň ve srovnání s většinou zemí EU a také oproti roku 2009. To odráží pozitivní hodnocení implementované konsolidační strategie ČR.

Pro rok 2011 očekává MF ČR snížení deficitu na 154 mld. Kč (4,2 % HDP). Mělo by tak dojít k fiskální konsolidaci v rozsahu 0,5 p.b., po očištění o cyklickou složku a jednorázové faktory činí fiskální úsilí dokonce 0,9 p.b. Příjmová strana bude pravděpodobně posílena rychlejším růstem některých daňových příjmů jako je DPH a daň z příjmů právnických osob. Inkaso DPH je

⁴ Jednotka přiděleného množství (AAU = Assigned Amount Unit) je jednotka definovaná v rámci Kjótského protokolu, která představuje obchodovatelné právo státu vypustit do ovzduší jednu tunu emisí skleníkových plynů v období 2008–2012. ČR disponuje podle Kjótského závazku právem vypustit v daném období do ovzduší celkem cca 900 mil. tun CO₂. Přebytek svých jednotek může země, která snížila emise víc, než se v Kjótském protokolu zavázala, prodat ostatním zemím. Reálné množství vypuštěných emisí bude podle současných analýz o cca 17 % nižší, než jsou cíle ČR.

ovlivněno zvýšením sazeb z roku 2010, které se do značné míry ukáže zřejmě až letos. U daně z příjmů právnických osob se projevuje vliv zrychlených odpisů. Daň z příjmů právnických osob je navíc ovlivněna snížením statutární sazby v roce 2010. Vzhledem k systému záloh a termínu předkládání daňových přiznání je předpokládáno zlepšení v aktuálním vyjádření. Daň z produktů jsou pak ovlivněny odvody z produkce elektřiny ze slunečního záření, které byly nově zavedeny v roce 2011. Skokový nárůst zaznamenají majetkové daně. Ten je způsoben primárně zavedením darovací daně na bezúplatné nabytí povolenek na emise skleníkových plynů.

Historicky nejvyšších hodnot dosahují příjmy z evropských fondů, u nichž v následujících obdobích předpokládáme již jen mírný nárůst. Tyto zdroje ovlivňují saldo pouze prostřednictvím části národního financování. Mají výrazný vliv na vývoj vládních investic, u nichž do značné míry nahrazují národní zdroje.

Dynamika růstu výdajové strany rozpočtů vládního sektoru je nižší než na straně příjmů. Dle stávajících předpokladů dojde oproti minulému roku ke zvýšení ostatních dotací na výrobu, neboť vzrostou dotace provozovatelům přenosové soustavy a distribučních soustav. Jejich cílem je eliminovat nárůst cen elektrické energie způsobený garancí výkupních cen z obnovitelných zdrojů a vysokým nárůstem počtu fotovoltaických elektráren. Díky snaze vlády zvýšit absorpční kapacitu ČR při využití spolufinancování soukromých projektů z evropských fondů dochází k nárůstu investičních dotací jiným sektorům.

Riziko ve vývoji výdajové strany rozpočtů sektoru vlády představuje možnost akcelerace úrokových nákladů ze státního dluhu, kde lze předpokládat zhoršení loňských podmínek. Vzhledem ke značné volatilitě finančních trhů tato položka představuje potenciální riziko zejména pro vývoj státního rozpočtu.

Mírný nárůst je očekáván u sociálních transferů. Oproti tomu nejvýraznější pokles na výdajové straně lze očekávat u výdajů na náhrady zaměstnancům, kde se v roce 2011 projeví opatření v oblasti platové politiky a redukce počtu pracovníků v centrální státní správě.

Rizika prezentovaného odhadu a predikce deficitu sektoru vlády na roky 2010 a 2011 lze spatřovat v oblasti odhadů tvorby hrubého fixního kapitálu, které vycházejí zejména z účetních výkazů a budou zpřesňovány s využitím datových vstupů následných statistických šetření.

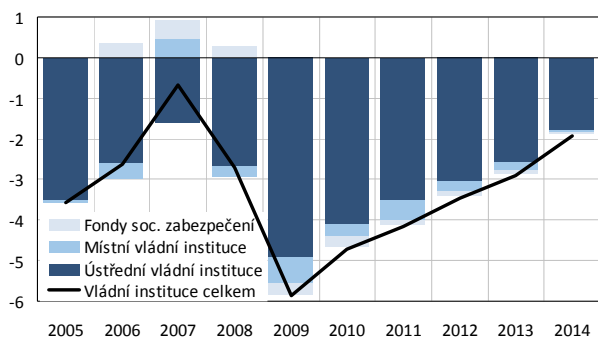
3.2 Střednědobý rozpočtový výhled

Střednědobý výhled rozpočtu pro roky 2012–2014 předpokládá další postupné zlepšování salda vládního sektoru až na $-1,9\%$ HDP v roce 2014 (viz kapitola 1.2.3). Současné nastavení fiskální politiky je dáno na jedné straně vládou schválenými výdajovými rámci a na straně druhé odsouhlasenými cíli deficitní trajektorie.

Hospodaření vládního sektoru je silně ovlivňováno saldem ústřední vlády (Graf 3.1), což se s největší pravděpodobností nezmění ani v budoucnu, kdy předpokládáme dokonce snižující se podíl na deficitu u institucí stojících mimo tento subsektor.

Graf 3.1: Saldo sektoru vládních institucí podle subsektorů

(v % HDP)

Pozn.: Rok 2010–2011 notifikace. Rok 2012–2014 výhled.

Zdroj: ČSÚ (2011b). Výpočty MF ČR.

Další text analyzuje hlavní faktory působící zvláště na příjmovou a výdajovou stranu, přičemž je zřejmé, že hospodaření vládního sektoru bude ovlivněno nejenom očekávanou postupnou akcelerací ekonomického výkonu, ale i diskrečními a reformními změnami, které byly schváleny anebo se s jejich schválením počítá.

3.2.1 Očekávaný vývoj příjmů

Z fiskálního pohledu bude jednou z nejvýznamnějších změn zvýšení redukované sazby DPH o 4 p.b. v roce 2012 a posléze její unifikace na $17,5\%$ v roce 2013. Inkaso DPH, běžně kopírující vývoj spotřeby domácností a vlády, by se tak v příštím roce mělo zvýšit o 27 mld. Kč, v roce 2013 vlivem poklesu základní sazby o 2,5 p.b. očekáváme meziroční změnu v inkasu daleko nižší. Pozitivní efekt bude mít i snížení registračního limitu pro plátce DPH o čtvrtinu (viz kapitola 6.1.1).

Dluh vládního sektoru na konci roku 2011 odhadujeme na $41,4\%$ HDP, a zůstává tak i nadále pod hodnotou maastrichtského konvergenčního kritéria.

Spotřební daně budou s největší pravděpodobností růst jen mírně, jelikož jedinou zásadnější kladnou změnou je zvýšení sazeb daně z tabákových výrobků v roce 2012 z důvodu harmonizace s právem EU.

U daně z příjmů právnických osob očekáváme od roku 2012 také pouze umírněný růst, z počátku ještě částečně pozitivně ovlivněný odezněním opatření, které umožnilo plátcům daně v roce 2009 a v části roku 2010 zkrátit dobu odpisování majetku v první a druhé odpisové skupině. Inkaso daně bude v roce 2012 příznivě ovlivněno (cca 7 mld. Kč ročně) zdaněním provozovatelů loterií a jiných hazardních her. V dalších letech nepředpokládáme výraznější růst, neboť, zejména ve spojení s daňovou reformou, nabudou účinnosti opatření, která výnosy sníží. Mezi ně se řadí možnost uplatnit daň zaplacenou z dividend jako daňovou slevu (výpadek cca 7 mld. Kč) nebo možnost zvýšení limitu darů jako odpočitatelné položky od základu daně či nulová sazba u investičních a penzijních fondů. V souvislosti s daňovou reformou lze za pozitivní faktor u daně z příjmů právnických osob považovat snížení odvodové povinnosti pojistného za zaměstnance, vyšším zdanitelným ziskem. Rozsah tohoto efektu však neodhadujeme na více než 3 mld. Kč.

Autonomní výnos daně z příjmů fyzických osob zachycuje mírně optimistický výhled objemu vývoje mezd a platů. Akruální výnos daně bude v roce 2012 negativně ovlivněn zvýšením slevy na dítě (výpadek 4 mld. Kč), která souvisí s připravovanou penzijní reformou a která má sloužit jako kompenzace růstu cen zboží a služeb spadajících pod redukovanou sazbu DPH. Silně negativní dopad bude mít legislativní podoba nového zákona o příjmových daních. Vlivem změny statutární sazby, základu daně a zavedením nové slevy na poplatníka s příjmy ze závislé činnosti a funkčních požitků se od roku 2013 počítá se snížením výnosu o 18 mld. Kč. Naopak pozitivní dopad v rámci daňové reformy (kolem 5 mld. Kč) by mělo mít zrušení některých daňových výjimek.

Skupina majetkových daní, respektive daň darovací, zaznamaná v roce 2013 pokles o cca 4,5 mld. Kč, jelikož skončí platnost novely, která nařizuje zdanění bezplatně přidělených emisních povolenek.

Největšími zdroji příjmů pro veřejné rozpočty v ČR jsou bezesporu příspěvky na zdravotní a sociální pojištění

(v roce 2010 tvořily bezmála 39 % celkových příjmů). Příspěvky na zdravotní pojištění budou kromě vývoje objemu mezd a platů determinovány i chystanou daňovou reformou. Vedle statutárního přesunu části zatížení od zaměstnavatele na zaměstnance, které samo o sobě vyšší příjem z pojistného nepřinese, budou nově zdaněny příjmy v rámci dohody o provedení práce nad 5 tis. Kč. Dodatečný výnos tohoto kroku odhadujeme na 0,9 mld. Kč.

U příspěvků na sociální pojištění proběhne více změn. Nejsignifikantnější z nich bude možnost vyvázat 3 p.b. příspěvku v souvislosti se zavedením II. penzijního pilíře (viz kapitola 5.2.2). Jelikož je značně obtížné v současné době přesně stanovit, kolik procent osob se rozhodne diverzifikovat své zdroje financování zabezpečení ve stáří a jakým příjmovým profilem tato skupina osob bude disponovat, počítáme, z opatrnostního hlediska, s pesimističtější variantou, která hovoří o výpadku 20 mld. Kč ročně. U osob samostatně výdělečně činných se k tomu ještě přičítá výpadek 12 mld. Kč v souvislosti se změnou sazby a vyměřovacího základu příspěvku. Oproti tomu bude obdobně jako u zdravotního pojištění pozitivně působit zdanění příjmů v rámci dohody o provedení práce nad 5 tis. Kč (výnos 1,7 mld. Kč).

Souběžně s daňovou reformou bude upraven i systém úrazového pojištění zaměstnavatelů, kdy je zvažována možnost pokračovat v jeho fungování mimo veřejný sektor a bez vazby výsledků jeho hospodaření na vládní sektor. V tom případě by se zhoršilo saldo o 2,7 mld. Kč ročně.

Dopady daňové reformy shrnuje Tabulka 3.1. Obecně lze říci, že ačkoliv reforma redukuje přímé zdanění a zatížení výrobního faktoru práce a z dlouhodobého hlediska ji tak lze chápat ryze pozitivně, generuje, per se, deficit ve výši 0,2 % HDP v roce 2013, respektive 0,6 % HDP v roce 2014. Výjimkou je pouze rok 2012, kdy ještě řada opatření nebude platit (kromě zdanění hazardu – viz výše).

Opatření v souvislosti s důchodovou reformou mají v následujícím roce na saldo sektoru vládních institucí ryze pozitivní vliv (cca 23 mld. Kč). Zvýšený výnos DPH má sloužit ke krytí deficitů na důchodovém účtu, a mohl by tak snížit celkový deficit vládního sektoru o 0,6 % HDP v roce 2012. V letech následujících se očekává, viz Tabulka 3.2, víceméně nulový dopad.

Vedle změn v rámci reformy daňového a důchodového systému, lze na straně příjmů vyzdvihnout již platné snížení stropů příspěvků na sociální pojištění zpět na 48násobek průměrné mzdy (od roku 2012), což sníží příjmy o cca 3,1 mld. Kč. A v neposlední řadě se rovněž v roce 2012 zvýší mýtné sazby o 25 % (dodatečný výnos 1,4 mld. Kč), přičemž je uvažováno jejich následně navyšování podle míry inflace. Negativně se v roce 2014 projeví ukončení odvodů zavedených pro některé solární elektrárny.

Z nedaňových výnosů nelze opomenout příjem z prodeje emisních povolenek EU, jehož přesná výše bude záviset jednak na kurzu koruny k euru a také na ceně jedné povolenky. Nyní odhadujeme, že se výnos z cca 50 % prodaných povolenek může v letech 2013–2014 pohybovat mezi 12–15 mld. Kč.

Tabulka 3.1: Dopad daňové reformy na saldo sektoru vládních institucí

		2012	2013	2014
Daň z příjmů fyzických osob	<i>mld. Kč</i>	0,1	-12,5	-13,0
Daň z příjmů právnických osob	<i>mld. Kč</i>	7,0	3,7	3,7
Příspěvky na sociální pojištění	<i>mld. Kč</i>	-	1,7	-10,3
Příspěvky na zdravotní pojištění	<i>mld. Kč</i>	-	0,9	0,3
Pojistné na úrazové pojištění	<i>mld. Kč</i>	-	-2,7	-2,7
Celkový dopad na saldo	<i>mld. Kč</i>	7,1	-8,9	-22,0
Celkový dopad na saldo	<i>% HDP</i>	0,2	-0,2	-0,6

Zdroj: Výpočty MF ČR.

Tabulka 3.2: Dopad opatření v souvislosti s důchodovou reformou na saldo sektoru vládních institucí

		2012	2013	2014
Dopady změn DPH (změny sazeb, snížení registračního prahu)	<i>mld. Kč</i>	27,0	31,9	33,4
Daň z příjmů fyzických osob (zvýšení slevy na dítě)	<i>mld. Kč</i>	-4,0	-4,0	-4,0
Sociální pojištění (opt-out)	<i>mld. Kč</i>	-	-20,0	-20,0
Zvýšení výdajů na důchody ve vazbě na růst cen způsobený změnou sazeb DPH	<i>mld. Kč</i>	-	-3,5	-3,5
Zvýšení výdajů na sociální dávky ve vazbě na růst cen způsobený změnou sazeb DPH	<i>mld. Kč</i>	-	-0,1	-0,1
Vyšší výdaje veřejného sektoru v souvislosti s růstem redukované sazby DPH	<i>mld. Kč</i>	-	-5,0	-5,0
Celkový dopad na saldo	<i>mld. Kč</i>	23,0	-0,7	0,8
Celkový dopad na saldo	<i>% HDP</i>	0,6	0,0	0,0

Zdroj: Výpočty MF ČR.

3.2.2 Očekávaný vývoj výdajů

Na výdajové straně veřejných rozpočtů dojde v souvislosti s chystanými opatřeními rovněž k některým významným změnám. Z již platných opatření lze jmenovat snížení státního příspěvku na stavební spoření, které by mělo přinést úsporu mandatorních výdajů ve výši kolem 4 mld. Kč ročně.

Konsolidační úsilí ve veřejné správě je po 10% redukcí objemu platů a optimalizaci počtu pracovních míst v roce 2011 dále podpořeno zachováním nominální úrovně objemu platů po celou dobu výhledu (2012–2014). Nicméně v některých oblastech vládního sektoru je plánováno zvyšování platů a to především v oblasti školství (4 mld. Kč v roce 2012) a zdravotnictví (1,5 mld. Kč v letech 2012–2013) s příslibem vyšší kvality služeb, které tyto systémy produkují. Celkově očekáváme v letech 2012–2014 průměrný růst objemu mezd a platů v sektoru vlády ve výši 1,2 %.

Příznivým způsobem se projeví i novela zákona o důchodovém pojištění, která je nyní projednávána Poslaneckou sněmovnou. Ta by měla zamezit populistickým snahám valorizovat na konci volebního cyklu dávky důchodového pojištění nad zákonnou mez. Navíc do systému vnese prvek pravidelnosti a snazší predikovatelnosti. Proto u peněžitých dávek sociálního zabezpečení očekáváme, že porostou pouze 2,5% tempem. Výjimkou bude rok 2013, kdy pravděpodobně vzrostou o 4,5 % v důsledku valorizace pokrývající mimo jiné i nárůst cen vyvolaný zvýšením redukované sazby DPH (viz Tabulka 3.2).

V případě naturálních sociálních dávek je očekáváno vyšší spolufinancování zdravotní péče a hrazení pouze základního standardu péče tak, jak je to zamýšleno reformou systému zdravotnictví (kapitola 5.2.3). Z tohoto důvodu objem naturálních sociálních dávek poroste pouze velmi mírně. U ostatních sociálních dávek je nárůst v souvislosti s konsolidací veřejných financí a chystanou reformou trhu práce a v sociální oblasti v průměru pouze 2,7%.

Značná část úspor realizovaných v rámci veřejných financí by se měla odehrát ve spotřebě vlády, která bude podstatně zasažena plánovanou revizí agend ministerstev a jejich očekávaným 5% zúžením. Uspoří se tak cca 15 mld. Kč ročně.

Některé položky na výdajové straně budou do jisté míry ovlivněny i vyšší redukovanou sazbou DPH (např. výdaje na léky, provozní výdaje), jejich dopad na celkové výdaje sektoru vlády odhadujeme na přibližně 6 mld. Kč. Nicméně určitá část bude kryta z vnitřních rezerv a úspor systému, a tak konečný dopad na celkovou bilanci může být cca o 1 mld. Kč nižší.

Jednotné inkasní místo (blíže kapitola 7.2) přinese nejenom úsporu administrativních nákladů daňovým poplatníkům a zjednodušení celého systému daňové správy, ale i úspory na straně veřejného sektoru (cca 0,4 mld. Kč v počátku projektu, v závěrečné fázi projektu, rok 2014, potom přibližně 1 mld. Kč).

Konsolidační snaha je patrná i na položce mezispotřeby, jejíž růst by měl decelerovat ze 4,4 % v roce 2012 ke stagnaci v letech 2013–2014.

U tvorby hrubého fixního kapitálu se hledají alternativní způsoby financování (viz např. kapitola 6.3) a zefektivnění systému veřejných zakázek, které by měly být propojeny s postupně implementovaným systémem Státní pokladny. Celková úspora tak může představovat 5 až 10 mld. Kč.

Vývoj výdajů na úrokové platby by se měl po přechodném očekávaném téměř 25% růstu v roce 2011 stabilizovat jako odraz na jedné straně meziročně se snižujících deficitů sektoru vládních institucí a na straně druhé stabilní, relativně nízké úrokové sazby ze státních dluhopisů. Růst úrokových plateb by tak neměl přesahovat 3 % ročně. Rovněž je zvažován návrh centrálního řízení likvidity státu zapojením přebytečné likvidity na účtech státních fondů, obcí a krajů. To by mělo snížit výdaje na dluhovou službu o částku kolem 4 mld. Kč za rok.

Tabulka 3.3: Opatření k optimalizaci a zefektivnění státní správy

		2012	2013	2014
Revize a zúžení agend ministerstev o 5 %	<i>mld. Kč</i>	-	15,0	15,0
Jednotné inkasní místo	<i>mld. Kč</i>	0,4	0,6	1,0
Centrální řízení likvidity státu zahrnutím účtů státních fondů, obcí a krajů	<i>mld. Kč</i>	-	4,0	4,0
Zefektivnění systému veřejných zakázek	<i>mld. Kč</i>	-	5,0	10,0
Celkový dopad na saldo	<i>mld. Kč</i>	0,4	24,6	30,0
Celkový dopad na saldo	<i>% HDP</i>	0,0	0,7	0,8

Zdroj: Výpočty MF ČR.

3.2.3 Srovnání záměrů se scénářem autonomního vývoje

Předestřené záměry fiskální politiky spojené jak s reformami strukturálního charakteru, tak i se změnami čistě rozpočtovými, které mají za cíl omezit rozsah veřejného sektoru, zjednodušit a zefektivnit systém jeho fungování, byly sestaveny tak, aby nedošlo k překročení střednědobých výdajových rámců a zároveň aby byly splněny cíle podílu deficitu sektoru vládních institucí na HDP.

Výsledek autonomního vývoje hospodaření veřejného sektoru při nezměněných politikách a za absence zmíněných korekčních opatření shrnuje Tabulka 3.4. Uka-

zuje, že bez zamýšlených opatření by byly deficity vládního sektoru v průměru přibližně o 0,7 p.b. vyšší, což představuje v absolutní hodnotě částku necelých 30 mld. Kč.

Ačkoliv se na první pohled mohou zdát rozdíly mezi scénáři v jednotlivých letech podobné, členění na příjmy a výdaje poukazuje na změny ve struktuře a charakteru konsolidace v čase. Přestože rok 2012 je značně ovlivněn vyššími příjmy (zejména zvýšená redukovaná sazba DPH), rok 2014 akcentuje bezmála plně výdajovou stranu. Rok 2013 potom stojí téměř na pomezí, přičemž 57 % aktivních opatření směřuje právě na výdajovou stranu.

Tabulka 3.4: Srovnání autonomního scénáře se záměry fiskální politiky

		Autonomní scénář			Scénář se změnami		
		2012	2013	2014	2012	2013	2014
Celkové příjmy	%HDP	41,4	40,8	40,0	42,3	41,1	40,1
Celkové výdaje	%HDP	45,7	44,4	42,5	45,7	44,0	42,0
Saldo sektoru vládních institucí	mld. Kč	-167,4	-147,4	-110,2	-135,0	-118,8	-83,5
Saldo sektoru vládních institucí	%HDP	-4,3	-3,6	-2,5	-3,5	-2,9	-1,9

Zdroj: Výpočty MF ČR.

3.3 Strukturální saldo, fiskální pozice

Strukturální saldo dosáhne v roce 2011 hodnoty -3,1 % HDP, v letech 2012–2014 se bude v důsledku konsolidačních opatření postupně zlepšovat k -1,6 % HDP. Ovšem jak ukazuje Graf 3.2, rychle se snižující strukturální bilance by měla být poháněna poklesem primární strukturální složky, zatímco úrokové výdaje patrně budou v celém období poměrně stabilně tvořit 1,7 % HDP. V roce 2014 tak ke splnění cíle celkové bilance v řádu -1,9 % HDP bude nutné primární strukturální bilanci úplně vyrovnat.

Mezi jednorázová a jiná přechodná opatření patří v letech 2009–2012 jednorázové příjmy z prodeje jednotek přiděleného množství emisních povolenek a související výdaje a dále výdajové kapitálové transfery na nestandardní státní záruky ve výši maximálně 2 mld. Kč ročně v celém horizontu predikce. Jejich podíl v procentech HDP je především na konci období víceméně zanedbatelný.

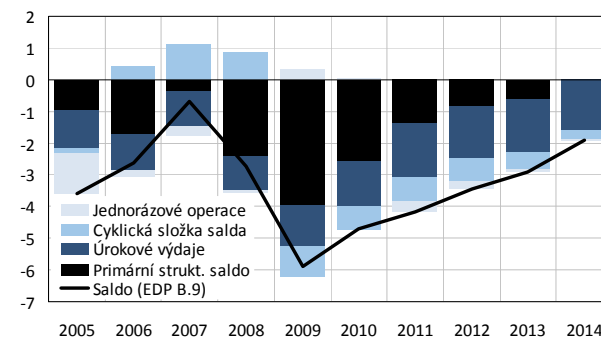
Graf 3.2 (detailně tabulka P.5) také prezentuje vývoj cyklické složky deficitu, tedy vliv položek, u nichž je patrná citlivost na pozici ekonomiky v průběhu hospodářského cyklu. S postupným ožíváním ekonomiky se její negativní působení snižuje z -0,8 % v roce 2011 na -0,3 % v roce 2014.

Fiskální úsilí, definované jako meziroční změna strukturálního salda, je kladné v celém horizontu predikce a

jeho roční průměr v období 2010–2014 dosahuje 0,7 p.b. Celkové fiskální úsilí v daném období tedy odhadujeme na 3,6 p.b., což by mělo zajistit splnění závazků plynoucích z Paktu stability a růstu a požadavků Rady z EDP (viz kapitola 1.2).

Graf 3.2: Dekompozice salda vládních institucí

(v % HDP)

Zdroj: ČSÚ (2011b). Výpočty MF ČR.

Z očekávaného vývoje je zřejmé, že při současném odhadu produkční mezery a při současné predikci daňových příjmů v letech horizontu KP by nižší fiskální úsilí neumožnilo v roce 2013 zredukovat deficit vládního sektoru pod 3 % HDP.

3.4 Dluh vládních institucí, strategie a stabilita státního dluhu

Předkládaný scénář vývoje veřejných financí indikuje růst nominálního dluhu sektoru vládních institucí v celém prognózovaném období. Nicméně díky vyššímu nominálnímu růstu HDP očekáváme (Tabulka 3.5) kulminaci dluhové kvóty v roce 2013 na hodnotě 42,8 % HDP a poté její pokles na 42,0 % v následujícím roce. Scénář předpokládá klesající podíl primárního salda na změně dluhové kvóty, zatímco úrokové výdaje ji budou navyšovat přibližně konstantními příspěvky v úrovni kolem 1,6 p.b. (tabulka P.4). V predikci neuvažujeme s žádnými novými privatizačními příjmy.

Nejvýznamnější podíl na celkovém veřejném dluhu má subsektor ústředních vládních institucí, který tvoří více než 93 % celkového dluhu. Subsektor místních vládních institucí představuje zbylých cca 7 % celkového dluhu, jelikož zadlužení fondů sociálního zabezpečení je zanedbatelné (Tabulka 3.5).

Téměř veškerý dluh ústřední vlády pak tvoří státní dluh. Proto je významným faktorem stability sektoru vládních institucí jeho udržitelná riziková struktura.

Při koncipování střednědobé dluhové a emisní strategie státu je věnována hlavní pozornost refinančnímu a tržnímu riziku, která představují nejvýznamnější zdroje nejistoty financování. Jejich stabilizace se ukazuje jako stěžejní obzvláště v obdobích nadprůměrné volatility na mezinárodních finančních trzích a zvýšené nejistoty investorů. Dlouhodobě sledovaným cílem bylo snížení podílu krátkodobého státního dluhu (tj. splatného do jednoho roku) z hodnoty 69 % v roce 2000 pod hranici 20 % v roce 2006 a udržení v letech následujících. Jedná se o klíčový stabilizující prvek financování výpůjčních potřeb ústřední vlády a plánování emisní činnosti na domácím i zahraničním trhu.

Stabilní refinanční strukturu dokládá také průměrná splatnost státního dluhu (viz Tabulka 3.6). Tento ukazatel se v minulých letech pohyboval v rozmezí 6–7 let. V letech 2009 a 2010 byla dolní mez cílového rozpětí průměrné splatnosti (z důvodu zvýšené nejistoty na světových finančních trzích) zkrácena o 0,5 roku, tedy jde o rozmezí 5,5–7 let. Zlepšující se situace na globálním finančním trhu a zlepšení fiskální pozice ČR umožnilo toto rozpětí v roce 2010 upravit na 5,25–6,25 let pro všechny roky výhledu.

Struktura státního dluhu z hlediska úročení dluhových instrumentů generuje ke konci roku 2010 expozici vůči změně úrokových sazeb v jednoletém horizontu 31,7 % státního dluhu (dluh s úrokovou refixací do 1 roku). Takto vyjádřená úroková expozice se pohybuje kolem výše uvedené hodnoty od roku 2004. Ta představuje hranici, kterou lze považovat z hlediska stability dluhového portfolia za relativně bezpečnou a srovnatelnou s mezinárodní praxí vyspělých zemí. Na roky 2011–2014 je stanoveno pásmo pro dluh s úrokovou refixací do 1 roku na 30–40 %.

Z hlediska úrokové struktury došlo v letech 2008 a 2009 k nárůstu podílu variabilně úročených dlouhodobých instrumentů (Tabulka 3.6). V letech 2011–2014 se očekává podíl variabilně úročeného dluhu na celkovém dluhu nad úrovní 12 %. Efekt derivátových operací na úrokovou expozici souvisí se zajišťovacími operacemi měnového rizika při zahraničních emisích.

Z výše a struktury státního dluhu lze také odvodit, že zvýšení úrokových sazeb v průměru o 1 p.b. podél celé výnosové křivky by v horizontu roku 2011 vedlo k růstu úrokových výdajů státního dluhu emitovaného před rokem 2011 o cca 4,3 mld. Kč.

Tabulka 3.5: Dluh sektoru vládních institucí podle subsektorů
(v % HDP)

	Kód ESA	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Vládní instituce	S.13	35,4	38,5	41,4	42,4	42,8	42,0
Ústřední vládní instituce	S.1311	32,7	35,9	38,8	40,0	40,6	39,8
Místní vládní instituce	S.1313	2,7	2,6	2,7	2,5	2,4	2,2
Fondy sociálního zabezpečení	S.1314	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Pozn.: Rok 2010–2011 notifikace. Rok 2012–2014 výhled.
Zdroj: ČSÚ (2011b). Výpočty MF ČR.

Tabulka 3.6: Státní dluh z hlediska refinancování a úročení

		2009	2010	2011	2012	2013	2014
Hledisko refinancování							
Průměrná doba do splatnosti	<i>v letech</i>	6,5	6,3	6,0	5,8	5,8	5,8
Dluh splatný do 1 roku	<i>% dluhu</i>	14,7	16,1	17,6	17,9	18,8	19,0
Rezerva financování/dluh splatný do 1 roku	<i>%</i>	33,8	30,1	11,7	9,0	6,4	6,1
Hledisko úročení							
Dluh s úrokovou refixací do 1 roku	<i>%</i>	30,5	31,7	33,0	34,3	33,1	33,9
Fixně úročený dlouhodobý dluh splatný do 1 roku	<i>%</i>	7,0	7,5	4,5	7,0	6,6	6,8
Variabilně úročený dlouhodobý dluh	<i>%</i>	13,1	12,1	14,8	12,1	12,2	12,7
Peněžní instrumenty	<i>%</i>	7,5	8,4	9,9	10,8	11,4	12,1
Efekt derivátových operací	<i>%</i>	3,0	3,6	3,8	4,3	2,9	3,0

Pozn.: Státní dluh zde reprezentuje dluh generovaný hospodařením státního rozpočtu. Údaje v národní metodice.

Zdroj: MF ČR.

4 Porovnání s předchozím Konvergenčním programem a analýza citlivosti

4.1 Porovnání se scénářem předchozího Konvergenčního programu

Rozdíly makroekonomických scénářů letošního a loňského KP nejsou významné (Tabulka 4.1). Co se týče růstu HDP v EU27, po rychlejším zotavení v roce 2010 je očekávaná obdobná dynamika jako v KP 2010. Přitom vyšší růst v Německu a dalších zemích „severního křídla“ bude kompenzován pomalejším růstem v jižních zemích. Dopady mírně vyšších cen ropy budou dále zesíleny očekávaným slabším kurzem koruny vůči dolaru, takže souhrnný výsledek povede k většímu zhoršení směnných relací, než bylo očekáváno v KP 2010.

KP z ledna roku 2010 i jeho letošní aktualizace shodně vycházejí z předpokladu pokračujícího oživování ekonomické aktivity, podstatně se však liší v otázce jeho průběhu v jednotlivých letech. S tím souvisí také rozdíly ve vývoji potenciálního produktu a produkční meze-

ry, jednotlivých složek HDP a klíčových ukazatelů trhu práce. KP 2010 rovněž nemohl předvídat rozsah a načasování úsporných fiskálních opatření, která mají zpětný dopad na makroekonomické veličiny.

Z pohledu významu pro veřejné rozpočty a dopadu na jejich hospodaření je možné za nejdůležitější odchylky makroekonomických scénářů považovat pomalejší růst spotřeby domácností v letech 2011 a 2012, příznivější situaci a budoucí vývoj na trhu práce a záporný deflátor HDP v letech 2010 a 2011.

Tabulka 4.1 rovněž ukazuje, že skutečná výše deficitu sektoru vládních institucí je o 0,6 p.b. nižší, než bylo v lednu 2010 očekáváno. Pozitivní roli jistě sehrála řada aktivních opatření, která měla zadlužování vládního sektoru brzdit. Nižší trajektorie je potom promítnuta i do dalších let.

Tabulka 4.1: Změna indikátorů scénáře

		KP leden 2010			KP duben 2011		
		2010	2011	2012	2010	2011	2012
Vnější předpoklady							
Růst HDP v EU27	%	1,1	2,0	2,2	1,8	1,8	2,1
Ceny ropy	USD/barel	81,0	92,0	91,0	79,7	95,0	95,5
Směnný kurz USD/EUR		1,44	1,43	1,43	1,32	1,31	1,30
Směnný kurz CZK/EUR		25,8	24,8	23,8	25,3	24,1	23,5
Reálné veličiny							
HDP	změna v %	1,3	2,6	3,8	2,3	1,9	2,3
Spotřeba domácností	změna v %	-0,8	2,0	2,5	0,5	0,7	1,9
Spotřeba vlády	změna v %	-1,7	0,0	-0,4	0,3	-3,4	-2,5
Tvorba hrubého fixního kapitálu	změna v %	-3,7	2,5	3,6	-4,6	0,7	3,2
Příspěvek domácí poptávky	p.b.	-0,2	2,0	2,3	1,3	0,1	1,2
Příspěvek zahraničního obchodu	p.b.	1,5	0,6	1,5	1,0	1,8	1,1
Potenciální produkt	změna v %	2,5	2,5	3,0	1,6	1,8	2,2
Produkční meze	%	-5,6	-5,5	-4,8	-2,7	-2,6	-2,5
Růst							
HICP	změna v %	1,8	1,5	1,8	1,2	2,2	3,4
Deflátor HDP	změna v %	0,5	1,0	1,5	-1,1	-0,5	2,7
Zaměstnanost	změna v %	-1,6	-0,4	0,6	-0,8	0,1	0,5
Míra nezaměstnanosti	%	8,8	8,6	7,6	7,3	6,9	6,5
Bilance zboží a služeb	% HDP	6,8	7,0	8,1	4,8	4,5	5,3
Čisté půjčky/výpůjčky	% HDP	1,0	0,2	0,6	-0,2	-0,6	0,0
Sektor vládních institucí							
Čisté půjčky (+)/výpůjčky (-) (EDP B.9)	% HDP	-5,3	-4,8	-4,2	-4,7	-4,2	-3,5
Dluh vládních institucí	% HDP	38,6	40,8	42,0	38,5	41,4	42,4

Zdroj: MF ČR (2010b), MF ČR (2011a). Výpočty MF ČR.

4.2 Analýza citlivosti

Česká ekonomika je svým charakterem malá a otevřená a tudíž z velké části závislá na vývoji v zahraničí. Citlivostní scénáře mají za cíl ukázat rozsah dopadů jiného než očekávaného vývoje ekonomického růstu v EU a alternativního vývoje cen ropy (výsledky jsou shrnuty v tabulce 4.2). V této kapitole zkoumáme pouze pesimističtější vývoj uvedených ukazatelů; optimistická varianta by měla analogicky opačné dopady přibližně stejného rozsahu. Výsledky alternativních scénářů jsou odvozeny od Makroekonomické predikce (MF ČR, 2011a), která je základem pro celý KP.

4.2.1 Pomalejší ekonomický růst v Evropské unii

Pesimistický scénář vývoje v EU je založen na předpokladu horšího ekonomického růstu, definovaného jako o 1 p.b. nižší růst reálného HDP, a to počínaje začátkem roku 2012.

Uvažovaný scénář by se do české ekonomiky promítl prostřednictvím exportů, které z více než 80 % směřují právě do zemí EU. Nižší zahraniční poptávka by vedla k poklesu čistého exportu (a zhoršení salda běžného účtu), což by se negativně odrazilo v růstu reálného HDP a ve vývoji nezaměstnanosti. Vlivy na inflaci se jeví jako velmi mírné, neboť se zde střetávají dva protichůdné efekty: (i) vlivem nižší produkce české ekonomiky by došlo k poklesu mzdových tlaků, které by stlačovaly inflaci směrem dolů, (ii) na druhé straně by mělo zhoršování běžného účtu platební bilance vliv na depreciaci české koruny, která tak podnikům zdražuje dovážené vstupy. Ve výsledku by tedy došlo jen k mírnému nárůstu inflace.

Saldo sektoru vládních institucí by bylo ovlivněno nižším inkasem daní jak od podniků, tak od jednotlivců. Současně by došlo k navýšení výdajové strany o dávky související s nezaměstnaností. Větší vládní deficity by se odrazilily ve vyšší kumulaci dluhu.

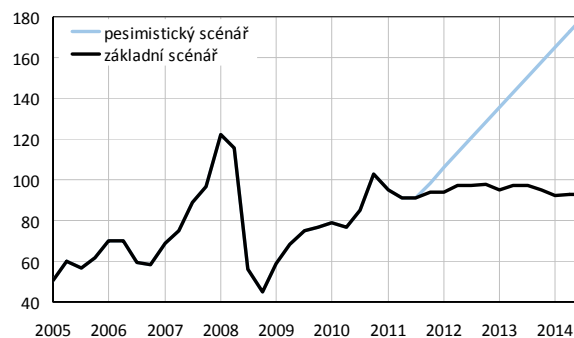
4.2.2 Rychlejší růst cen ropy na světových trzích

Nepříznivý vývoj cen ropy by působil negativně nejen na českou ekonomiku, ale ovlivňoval by i vývoj v celé EU. Citlivostní analýza proto zahrnuje vedle přímého dopadu cen ropy do domácí cenové hladiny také dva sekundární efekty, a to vliv zahraniční inflace a zahraniční poptávky.

Negativní vývoj na světových trzích s ropou je charakterizován postupným nárůstem cen až na úroveň 180 USD, což odpovídá zhruba o 20 % vyššímu meziročnímu růstu cen ropy oproti základnímu scénáři (viz Graf 4.1).

Graf 4.1: Scénář vývoje cen ropy

(ropa Brent, USD/barel)

Zdroj: MMF (2011). Výpočty MF ČR.

Výsledkem jsou jak prvotní nominální dopady do inflace, tak i sekundární reálné efekty.

Vyšší ceny surovin by tlačily ceny vstupů podniků směrem vzhůru, což by mělo za následek růst dynamiky cenové hladiny doma i v zahraničí. Tím by se snížila spotřební poptávka s prakticky neutrálním dopadem na saldo běžného účtu. Došlo by zde ke kompenzaci vlivu nižší spotřební poptávky po importech, nominálně vyšších importů pro produkci a exportů. Kurzové odchylky by byly v tomto případě relativně nevýznamné.

Z důvodu nižší poptávky by pak došlo k mírnému zpomalení tempa růstu HDP. Vlivy na nezaměstnanost by byly zanedbatelné, jelikož negativní dopad by se odehrál spíše v pomalejším nárůstu reálných mezd.

Je možné očekávat, že by realizace pesimistického scénáře vedla ke zhoršení hospodaření sektoru vládních institucí s následným promítnutím do vyšší kumulace dluhu. Zde by mohl negativně působit i další efekt, neboť výsledná vyšší míra inflace by byla spojená s vyššími úrokovými sazbami, a tedy vyššími náklady dluhové služby.

Tabulka 4.2: Základní makroekonomické indikátory – citlivostní scénáře

		2009	2010	2011	2012	2013	2014
Základní scénář							
Hrubý domácí produkt	změna v %	-4,1	2,3	1,9	2,3	3,3	4,0
Index spotřebitelských cen (HICP)	změna v %	0,6	1,2	2,2	3,4	1,6	2,1
Míra nezaměstnanosti	v %	6,7	7,3	6,9	6,5	6,1	5,5
Vládní saldo	% HDP	-5,9	-4,7	-4,2	-3,5	-2,9	-1,9
Vládní dluh	% HDP	35,4	38,5	41,4	42,4	42,8	42,0
Běžný účet	% HDP	-3,2	-3,8	-4,0	-3,4	-3,6	-4,1
Pesimistický scénář - pomalejší růst v EU							
Hrubý domácí produkt	změna v %	-4,1	2,3	1,9	1,8	2,5	3,4
Index spotřebitelských cen (HICP)	změna v %	0,6	1,2	2,2	3,4	1,6	2,2
Míra nezaměstnanosti	v %	6,7	7,3	6,9	6,6	6,2	5,6
Vládní saldo	% HDP	-5,9	-4,7	-4,2	-3,7	-3,3	-2,3
Vládní dluh	% HDP	35,4	38,5	41,4	42,4	43,1	42,3
Běžný účet	% HDP	-3,2	-3,8	-4,0	-3,9	-4,5	-5,0
Pesimistický scénář - vyšší ceny ropy							
Hrubý domácí produkt	změna v %	-4,1	2,3	1,9	2,2	3,1	3,8
Index spotřebitelských cen (HICP)	změna v %	0,6	1,2	2,2	3,5	1,9	2,5
Míra nezaměstnanosti	v %	6,7	7,3	6,9	6,5	6,1	5,4
Vládní saldo	% HDP	-5,9	-4,7	-4,2	-3,5	-3,0	-2,1
Vládní dluh	% HDP	35,4	38,5	41,4	42,4	42,9	42,1
Běžný účet	% HDP	-3,2	-3,8	-4,0	-3,4	-3,5	-4,0

Zdroj: Výpočty MF ČR.

4.3 Ověření scénáře prognózami jiných institucí

Makroekonomický scénář KP byl rovněž porovnán s prognózami relevantních institucí. Šetření proběhlo v dubnu 2011 a jeho výsledky vycházejí z předpovědí 18 tuzemských a 2 zahraničních institucí (blíže viz MF ČR, 2011c).

Všeobecně lze konstatovat, že základní tendence budoucího vývoje uvažované v makroekonomickém scénáři KP 2011 jsou průměrem předpovědí ostatních institucí potvrzeny. Existující odchylky u ukazatelů

cenového vývoje lze částečně vysvětlit zahrnutím dopadu navrhovaných změn DPH do makroekonomického scénáře MF ČR, resp. nezahrnutím tohoto faktoru do prognóz některých monitorovaných institucí. Makroekonomický scénář KP rovněž obsahuje další plánovaná opatření fiskální politiky, proto vedou výsledky šetření k odlišnému názoru na budoucí vývoj spotřeby vlády.

Tabulka 4.3: Srovnání scénáře Konvergenčního programu 2011 s prognózami jiných institucí

	Průměr predikcí			KP duben 2011		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Růst reálných veličin						
HDP	2,8	3,2	3,3	2,3	3,3	4,0
Spotřeba domácností	1,8	2,7	2,6	1,9	3,3	4,2
Spotřeba vlády	-0,2	-1,0	0,5	-2,5	-1,3	0,1
Tvorba hrubého fixního kapitálu	2,7	3,0	3,2	3,2	5,6	7,2
Růst						
Průměrná míra inflace	2,5	2,1	2,2	3,2	1,5	2,0
Deflátor HDP	2,0	1,8	2,0	2,7	1,6	1,8
Zaměstnanost (VŠPS)	0,2	0,1	0,3	0,5	0,6	0,7
Míra nezaměstnanosti (VŠPS, úroveň v %)	6,8	6,7	6,4	6,5	6,1	5,5

Zdroj: MF ČR.

5 Udržitelnost veřejných financí

Dlouhodobá udržitelnost patří mezi slabá místa českých veřejných financí. Největší riziko představuje očekávaný demografický vývoj, který v následujících několika dekádách poměrně radikálně zvýší podíl osob důchodového věku na ekonomicky aktivní populaci.

5.1 Fiskální dopady stárnutí populace

Výsledky dopadů stárnutí vycházejí z dlouhodobých projekcí prováděných ve spolupráci s Pracovní skupinou pro stárnutí populace (AWG) při Výboru pro hospodářskou politiku (EPC). Analýzy vývoje jsou založeny na předpokladech o demografickém vývoji (EUROPOP2008) a makroekonomickém rámci, konzistentních pro země EU.

Uvedené projekce neodráží aktuální střednědobý makroekonomický a fiskální výhled ČR. Projekce jsou prováděny za předpokladu nezměněných politik (vypovídají o systému, který je dnes legislativně zakotven), tudíž uvedená čísla nijak nereflektují diskutované, prozatím však neschválené reformní kroky.

Výsledky dlouhodobých projekcí jsou plně v souladu s analýzami zpracovanými AWG v poslední zprávě o dlouhodobých projekcích (EK, 2009). V této analýze je za výchozí stanoven rok 2007, tudíž další roky jsou pouze trendovou projekcí, kterou nelze přímo srovnávat s aktuálními údaji. Dlouhodobé analýzy nemají za cíl predikovat konkrétní hodnoty, ale zobrazují pouze trendy a dynamiku v dlouhém horizontu.

Aktualizace dlouhodobých projekcí proběhne v letošním roce v souvislosti s aktualizací demografických a makroekonomických předpokladů, které se v současnosti připravují.

Tabulka P.7 v příloze vypovídá o tom, že jako nejproblematictější se ze současného pohledu jeví oblast penzí s ohledem na dynamiku nárůstu výdajů. Ty vzrostou ze současné úrovně kolem 7 % na 11 % HDP z důvodu změn ve struktuře populace.

5.2 Vládní strategie – reformy

V souvislosti s výše uvedenými výsledky dlouhodobých projekcí se v současnosti diskutují reformní kroky důchodového systému a systému zdravotní péče, které by měly vést k celkovému zlepšení dlouhodobé udržitelnosti.

5.2.1 Parametrické úpravy

Jde primárně o soubor opatření v reakci na nález Ústavního soudu, který shledal část ustanovení zákona o důchodovém pojištění stanovující výpočet důchodo-

Nárůst výdajů, mj. také závislých na demografických změnách, zaznamenají i výdaje na zdravotní péči, které do konce horizontu projekce vzrostou o více než 2 p.b. Nejvyšší rychlost nárůstu výdajů však představují výdaje na dlouhodobou péči, které porostou poměrně dramaticky, když se jejich objem více než ztrojnásobí. Objemově však jde o zdaleka nejmenší položku výdajů.

Analýza udržitelnosti, jež vychází z dlouhodobých projekcí, identifikuje rozsah nutné fiskální konsolidace pro zajištění stability veřejných financí. Kalkulují se tzv. indikátory udržitelnosti, které ukazují, jak rozsáhlá opatření by bylo třeba provést, aby se v odpovídajícím rozsahu snížil podíl výdajů nebo zvýšil podíl příjmů na HDP. V současnosti dosahuje indikátor S1, který vyjadřuje, o kolik procent HDP je nutno trvale zvýšit daně nebo snížit výdaje, aby vládní dluh na konci horizontu projekce (tedy v roce 2060) činil 60 % HDP, výše 5,3 % HDP. Naproti tomu indikátor S2, jenž určuje míru nutného fiskálního úsilí pro dosažení rovnosti diskontovaných příjmů a výdajů v nekonečném horizontu, nabývá hodnoty 7,4 % HDP.

V analýze udržitelnosti došlo k určitému zlepšení, které je možné přičíst provedeným reformním opatřením důchodového systému, zejména zvyšování věkové hranice pro odchod do starobního důchodu.

Negativním faktorem dlouhodobého vývoje je současná fiskální pozice, která má za následek rychlejší kumulaci dluhu v důsledku relativně vysokých deficitů. To povede k výraznému nárůstu úrokových nákladů.

vého nároku (především paragraf o výši redukčních hranic) za protiústavní.

Opatření, která v současné době projednává Poslanecká sněmovna, přinášejí zejména změny ve výpočtech důchodů. Ty mají za cíl v souladu s názorem Ústavního soudu posílit vztah mezi zaplaceným pojistným na důchodové pojištění a vyšší důchodu z důchodového pojištění.

Navrhované řešení mění konstrukci výpočtu důchodu posunem druhé redukční hranice na 400 % průměrné

mzdy, „svázáním“ první redukční hranice s průměrnou mzdou, snížením zápočtu mezi první a druhou redukční hranicí na 26 %, snížením zápočtu nad druhou redukční hranicí na 0 %⁵ a postupným rozšiřováním rozhodného období na celoživotní. Uvedená opatření jsou navržena tak, aby neměla žádný dopad do státního rozpočtu.

Dále se navrhuje pokračovat ve zvyšování důchodového věku u mužů současným tempem, tj. o 2 měsíce ročně, i po dosažení věkové hranice 65 let. U žen by mělo dojít ke zrychlení tempa zvyšování důchodového věku od ročníku narození 1956 na 6 měsíců ročně s cílem postupně sjednotit důchodový věk pro obě pohlaví. K úplnému sjednocení pro všechny pojištěnce dojde v roce 2041 pro osoby narozené v roce 1975, u kterých bude věková hranice činit 66 let a 8 měsíců. Pro každý další ročník narození se bude důchodový věk zvyšovat o další 2 měsíce, a to bez omezení.

Celkové zvýšení vyplácených důchodů (pravidelná valorizace) bude stejně jako dosud odpovídat růstu indexu spotřebitelských cen a jedné třetině růstu reálných mezd. Valorizace však bude prováděna vyhláškou na základě zákonem přesně stanovených pravidel. Odpadne tak možnost vlády diskrečně důchody navyšovat, k čemuž v minulosti opakovaně docházelo.

Návrh rovněž obsahuje opatření zpřísnující penalizaci za odchod do předčasného starobního důchodu, čímž dojde ke snížení atraktivnosti odchodu do důchodu před dosažením zákonné věkové hranice.

Uvedená opatření významně posílí stabilitu důchodového systému. Bilance zůstane v celém období deficitní okolo 0,5 % HDP oproti předchozím cca 4,5 % HDP v dlouhém období (zhruba od roku 2040 dále). Pouze v kritickém období let 2046–2066 by se měl deficit důchodového systému pohybovat kolem 2 % HDP.

5.2.2 Penzijní reforma

Reforma penzijního systému spočívá v plánovaném zavedení II. pilíře doplňkového důchodového pojištění. V současné době existuje shoda vládní koalice na základních parametrech reformovaného systému a připravuje se příslušná legislativa. Do konce letošního roku by měl Parlament ČR projednat zákony tak, aby II. pilíř začal fungovat od počátku roku 2013.

Současná podoba návrhu vychází z některých doporučení Poradního expertního sboru, který připravil svůj návrh penzijní reformy, a také z doporučení Národní ekonomické rady vlády.

Vládní návrh zavádí II. pilíř s dobrovolným vstupem pro osoby mladší 35 let v okamžiku spuštění reformy.

⁵ Systém je tak fakticky zastropovaný na zmiňované úrovni 4násobku průměrné mzdy. Vyšší příjmy nevstupují do výpočtu dávek a pojištěnci z nich nehradí příspěvky do systému.

Starší osoby dostanou na rozhodnutí o vstupu do nového pilíře půl roku před spuštěním reformy – tedy druhé pololetí roku 2012. Přijaté rozhodnutí každého pojištěnce nebude možné v budoucnu změnit.

Financování II. pilíře zajistí převedené prostředky účastníků z I. pilíře ve výši 3 p.b. ze souhrnné příspěvkové sazby 28 % (zaměstnanec odvádí 6,5 p.b. a zaměstnavatel 21,5 p.b.). K tomu bude muset každý pojištěnec přidat dodatečné 2 p.b. z vlastních prostředků.⁶ Kromě toho bude mít každý možnost poukázat dodatečné 1 % ze svého vyměřovacího základu pro pojistné na účet svých rodičů pobírajících starobní důchod.⁷

Ve fázi akumulace budou správu prostředků provádět penzijní společnosti, které povinně nabídnou klientům čtyři fondy s ohledem na rizikovitost: všeobecný, konzervativní, vyvážený a dynamický. Výplatní fázi naspořených prostředků z II. pilíře zajistí účastníkem vybraná životní pojišťovna. Vyplácené dávky bude možné čerpat ve formě buď doživotní anuity (případně se sjednanou výplatou pozůstalostního důchodu 3 roky od úmrtí účastníka) nebo anuity vyplácené po dobu 20 let (v případě dřívějšího úmrtí účastníka budou nevyčerpané prostředky předmětem dědictví).

Vznik druhého pilíře bude mít za následek okamžitý pokles příjmů v průběžném I. pilíři, kompenzovaný nižšími výdaji v budoucnu. Vláda plánuje toto přechodné období pokrýt z dodatečných výnosů sjednocené sazby DPH (viz kapitola 3.2.1 a 6.1.1).⁸

5.2.3 Reforma systému financování zdravotnictví

V oblasti udržitelnosti veřejných financí jsou v systému zdravotnictví nyní relevantní následující změny. Vláda ČR odsouhlasila úpravu regulačních poplatků a nově zavádí poplatek za návštěvu specialisty bez předchozího doporučení obvodního lékaře. Připravuje se i stanovení standardů zdravotnické péče hrazené z veřejného zdravotního pojištění. V této souvislosti se následně pacientům umožní připlácet si za nehrzenou nadstandardní péči. Dále se také chystá nová úprava problematiky dlouhodobé péče.

Bližší informace o reformách v sektoru zdravotnictví podává kapitola 6.2.4.

⁶ Celková příspěvková sazba se tak zvýší na 30 %, přičemž 25 p.b. bude odvedeno do stávajícího průběžného systému a zbývajících 5 p.b. do nově vzniklého II. pilíře.

⁷ V případě využití této možnosti by tak celková příspěvková sazba za osoby účastníci se pouze v I. pilíři činila 29 %, u participujících i ve II. pilíři 31 %.

⁸ V současné době se diskutuje o zajištění přesměrování prostředků z dodatečného výnosu z DPH na důchodový účet. Pakliže by nebyl dodatečný výnos spjat výlučně s důchodovým systémem, nemohly by analýzy dlouhodobé udržitelnosti brát tento prvek v úvahu.

6 Kvalita veřejných financí – příjmy a výdaje

Příjmová a výdajová skladba veřejných financí patrně dozná v letech výhledu významných změn v návaznosti na opatření přijatá dle Programového prohlášení vlády. Na příjmové straně se mj. jedná o úpravy související s Konceptí reformy přímých daní a odvodů na období 2012–2013, kdy budou nejprve novelizovány jednotlivé zákony se zamýšlenou účinností od 1. 1. 2013 a ve druhé fázi přijat nový zákon o příjmových daních integrující přímé daně a povinné pojistné. Motivací těchto úprav je vedle zjednodušení a přehlednění systému rovněž zvýšení jeho efektivity.

Úpravy na výdajové straně sledují pokračování v nastartované fiskální konsolidaci směřující k vyrovnanému hospodaření. Jedná se o reformy trhu práce a sociální oblasti, důchodovou a zdravotní reformu. Současně nelze opomenout optimalizaci chodu veřejné správy.

6.1 Změny na příjmové straně

6.1.1 Daň z přidané hodnoty

Nově zavedenou změnou je možnost opravy daně z přidané hodnoty u přihlášených nedobytných pohledávek a princip ručení odběratele/plátce DPH za odvedení daně dodavatelem. Odběratelé mají možnost se z ručení vyvázat dobrovolným zaplacením daně za dodavatele přímo finančnímu úřadu. Novela rovněž od 1. 4. 2011 snižuje limit pro osvobození od DPH u zásilek ze zemí mimo EU ze 150 na 22 EUR.

Počínaje rokem 2012 bude o 4 p.b. zvýšena redukovaná sazba DPH na úroveň 14 %, standardní sazba zůstane nezměněná na 20 %. Od roku 2013 budou obě sazby sjednoceny na 17,5 %. Ke stejnému termínu bude rovněž snížena výše obrátu pro povinnou registraci z 1 mil. Kč na 750 tis. Kč. Tyto změny mají sloužit ke krytí výpadku příjmů ze sociálního pojištění v souvislosti se zavedením druhého penzijního pilíře.

6.1.2 Daň z příjmu fyzických osob

Úroky ze stavebního spoření připsané na účet klienta po 1. lednu 2011 jsou nově zdaněny 15% srážkovou daní.

Pro rok 2011 je přechodně snížena sleva na dani na poplatníka o 1 200 Kč za rok. Vybrané prostředky budou účelově vázány na odstraňování škod po povodních.

Koncepce reformy daní počítá od roku 2013 se zastrováním základní slevy na poplatníka ve výši 4násobku průměrné mzdy. Daňové zvýhodnění na dítě bude zvýšeno ze stávajících 11 604 Kč na 13 404 Kč ročně a maximální hranice pro celkovou roční výši daňového bonusu se zvýší z 52 200 Kč o 8 100 Kč. Ostatní standardní slevy zůstanou nezměněny.

Sazba daně z příjmů fyzických osob bude nově činit 19 % a jejím základem bude pouze hrubá mzda. Pojistné na veřejné zdravotní pojištění zůstane zastropováno na úrovni 6násobku průměrné mzdy, pojistné na sociální zabezpečení na úrovni 4násobku průměrné mzdy. Zavedena má být roční sleva pro poplatníky s příjmy ze závislé činnosti a funkčními požitky ve výši

3 tis. Kč ročně, které zohledňují výdaje na dosažení příjmů. Sazba pojistného na sociální pojištění i sazba příspěvků na zdravotní pojištění budou ve shodě 6,5% výši. Stejně zatížení bude aplikováno i na osoby samostatně výdělečně činné.

Z dalších opatření se plánuje ponechat 15% srážkovou daň na autorské honoráře, příjmy v rámci dohody o provedení práce do 5 tis. Kč měsíčně, na úroky a dividendy. Rovněž je plánováno zrušit řadu osvobození a ponechat pouze některé z nich.

6.1.3 Daň z příjmu právnických osob

V souvislosti s Konceptí daňové reformy dojde na úrovni zaměstnavatelů od roku 2013 k nahrazení sociálního a zdravotního pojištění 32% daní z úhrnu mezd. Základem bude úhrn příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků, daň bude zastropována na 4násobku průměrné mzdy násobené počtem pracovníků a součástí základu budou rovněž příjmy v rámci dohody o provedení práce nad 5 tis. Kč. Výnos bude rozdělen prostřednictvím rozpočtového určení daní.

Sazba daně zůstane zachována na úrovni 19 %, nově bude zavedena sleva na dani ve výši sražené daně z dividend, čímž dojde k odstranění dvojího zdanění a podpoře investic. Dále dojde ke zjednodušení tvorby rezerv, opravných položek k pohledávkám a rovněž k nulovému zdanění subjektů kolektivního investování.

S předpokládanou účinností od 1. ledna 2012 dojde rovněž ke zrušení osvobození příjmů u provozovatelů loterií a dalších her a k daňovému uznání, vedle prokazatelných nákladů (vyplacené výhry a povinné poplatky), části výtěžku dříve představujícího povinný odvod (podpora sportu apod.).

6.1.4 Spotřební daně

Od ledna 2012 vzroste sazba daně z cigaret, doutníků a u řezaného tabáku. Další zvýšení spotřební daně plánuje vláda z důvodu splnění evropské směrnice (minimální spotřební daň 90 EUR na tisíc cigaret) od počátku roku 2014.

6.1.5 Sociální a zdravotní pojištění

Sazby pojistného na sociální zabezpečení zůstávají na straně zaměstnavatelů pro letošní rok stejné jako v roce 2010, tj. 25%, zaměstnavatelé si však až na výjimky již nebudou moci odečítat od odvodu pojistného polovinu zúčtovaných náhrad mezd za dobu nemoci. Zachovány rovněž pro rok 2011 zůstávají stropy příspěvků pojistného na sociální a zdravotní pojištění na úrovni 72násobku průměrné mzdy.

Pro osoby samostatně výdělečně činné se zvýší minimální záloha na sociální a zdravotní pojištění. Základem pojistného na sociální a zdravotní pojištění bude 100 % hrubého zisku a celková sazba bude činit 13 %.

6.2 Změny na výdajové straně

6.2.1 Podpora v nezaměstnanosti

Změnou zákona o zaměstnanosti vstoupila v platnost počátkem roku 2011 nová pravidla poskytování podpory v nezaměstnanosti. Jejich cílem je zejména posílení osobní odpovědnosti uchazečů o zaměstnání v případě ukončení pracovněprávního vztahu se zaměstnavatelem. Zaměstnanec, který rozvázal pracovní poměr z vlastní vůle nebo dohodou, má nárok pouze na 45 % průměrného měsíčního čistého výdělku nebo vyměřovacího základu. Pokud dostane výpověď, náleží mu podpora ve standardní výši.⁹ Délka podpůrní doby je stanovena u osob do 50 let na 5 měsíců, od 50 do 55 let na 8 měsíců a nad 55 let 11 měsíců. Příjemci odstupného se podpora odloží na tolik měsíců, za kolik odstupné dostal, poté může začít pobírat podporu ve standardní výši a délce. Rovněž končí možnost přivýdělku po dobu pobírání podpory v nezaměstnanosti. Podpora v nezaměstnanosti se navíc odmítá tomu, kdo v posledních šesti měsících před zařazením do evidence uchazečů o zaměstnání bez vážného důvodu opakovaně sám vhodné zaměstnání zprostředkované úřadem práce ukončil.¹⁰

6.2.2 Nemocenské

Součástí krátkodobých opatření ke korekci deficitu veřejných financí je rovněž povinnost zaměstnavatele v období od 1. ledna 2011 do 31. prosince 2013 poskytovat náhradu mzdy zaměstnanci po dobu prvních 21 kalendářních dnů trvání pracovní neschopnosti (oproti minulým 14 dnům).

⁹ Standardní výše podpory v nezaměstnanosti činí první 2 měsíce podpůrní doby 65 %, další 2 měsíce 50 % a po zbývající podpůrní dobu 45 % průměrného měsíčního čistého výdělku nebo vyměřovacího základu.

¹⁰ Toto ustanovení však patrně bude od 1. ledna 2012 zrušeno.

Dávky ze systému sociálního zabezpečení budou přizpůsobeny výši odvodů.

6.1.6 Daň dědická a darovací

U daně dědické a darovací bude zachováno osvobození u 1. a 2. skupiny a zavedeny lineární sazby (20 % daň darovací a 10 % daň dědická). Limit pro osvobození se u 3. skupiny zvýší z 20 tis. na 50 tis. Kč. Od roku 2013 budou tyto daně transformovány do daně z příjmů.

Součástí novely zákona o podpoře využívání obnovitelných zdrojů je rovněž změna zákona o dani dědické, darovací a z převodu nemovitostí, kdy výrobci elektřiny musí bezúplatně nabyté emisní povolenky zdanit darovací daní se sazbou 32 %.

6.2.3 Penze

Poslanecká sněmovna v době přípravy KP postoupila do druhého čtení vládní návrh novelizace zákona o důchodovém pojištění a některých dalších zákonů s cílem zajistit soulad právní úpravy s nálezem Ústavního soudu (blíže viz kapitola 5.2.1).

Důchodová reforma, připravovaná s cílem vytvořit dlouhodobě finančně udržitelný systém zajišťující přiměřené příjmy, by do praxe měla vstoupit v lednu 2013. Hlavní prvky důchodové reformy přibližuje kapitola 5.2.2).

6.2.4 Reforma systému zdravotnictví

Ve fázi přípravy je reforma systému zdravotnictví tvořená věcným záměrem zákona o zdravotních pojišťovnách a sadou reformních zdravotnických zákonů: návrh zákona o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, návrh zákona o specifických zdravotních službách a návrh zákona o zdravotnické záchranné službě. U sady reformních zdravotnických zákonů se předpokládá účinnost od ledna 2012. V rámci novely zákona o zdravotních pojišťovnách reforma mj. počítá s poplatky vybranými od pacientů jako součástí příjmů zdravotních pojišťoven, pokračováním působnosti zdravotních pojišťoven na neziskovém principu, dále je plánováno ponechání institucionálního oddělení komerčního pojištění v oblasti zdravotnictví (po definování nadstandardní péče) a možností jeho provozování pouze formou akciových společností (mimo sektor vládních institucí).

Do vlády byl již předložen návrh novely zákona o veřejném zdravotním pojištění s cílem přispět ke zvýšení příjmů a optimalizaci výdajů systému veřejného zdravotního pojištění. Ve fázi přípravy je stanovení standardů zdravotnické péče hrazené z veřejného pojištění s následnou možností pacientů připlácet si za nadstandardní péči.

S účinností od 1. dubna 2011 vstoupil v platnost zákon o přechodném snížení cen a úhrad léčiv, který nejdéle na jeden rok snižuje o 7 % platné maximální ceny a výše úhrad všech léčivých přípravků a potravin pro zvláštní lékařské účely.

V případě regulačních poplatků bylo vládou schváleno navýšení poplatku za pobyt v nemocničním či léčebném zařízení (ze 60 na 100 Kč). Zavést by se měl rovněž poplatek (s výjimkami) za návštěvu specialisty bez předchozího doporučení obvodního lékaře. Změna poplatků by měla být účinná od roku 2012.

Připravována je také reforma v oblasti dlouhodobé péče.

6.2.5 Porodné

Na porodné mají nárok jen nejchudší rodiny (s příjmem do 2,4násobku životního minima), a to pouze za první dítě (výjimkou jsou prvorozená dvojčata).

6.3 Skladba veřejných výdajů

V následujícím grafu je zachycena skladba veřejných výdajů v roce 2009 a očekávaná struktura výdajů v roce 2014. Zatímco v nominálních hodnotách vykazují celkové veřejné výdaje nárůst vlivem růstu ostatních makroekonomických veličin, celkový podíl veřejných výdajů na HDP zaznamenaná v roce 2014 oproti roku 2009 pokles ze 45,9 % HDP na 42,0 % HDP.

Z grafu 6.1 je zřejmý pouze marginální posun z oblasti redistribuce a výdajů na soukromé aktivity směrem k podpoře vzdělání a zdravotnictví.

Srovnání kategorií v čase na základě podílu na HDP (viz tabulka P.3 v příloze) není zcela typické, neboť v roce 2009 mimořádně došlo k poklesu HDP a následnému zvýšení podílu jednotlivých výdajových kategorií na HDP. S výjimkou oblasti životního prostředí se v relativním vyjádření očekává pokles u všech kategorií veřejných výdajů.

6.2.6 Sociální příplatek

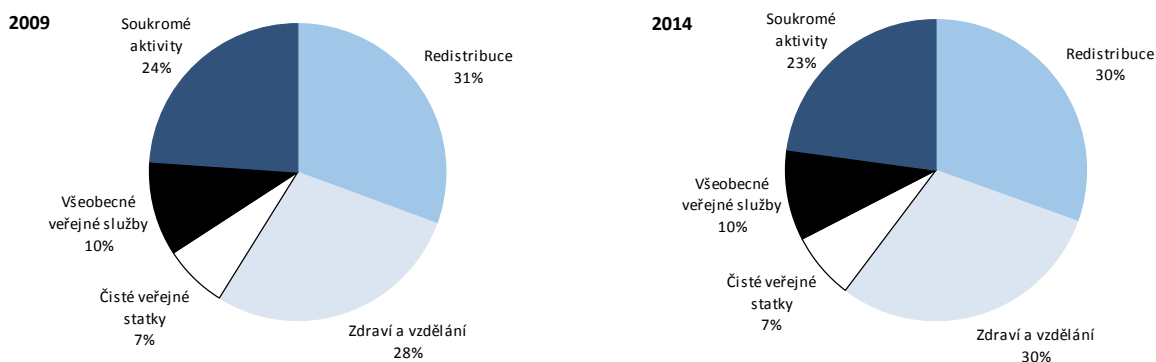
Zůstane do 31. prosince 2012 zachován rodinám pečujícím alespoň o jedno dlouhodobě nemocné či zdravotně postižené nezaopatřené dítě nebo je-li alespoň jeden z pečujících rodičů dlouhodobě těžce zdravotně postižený.

6.2.7 Platy ve veřejné správě

Ve veřejné správě došlo ke zrušení minimálního rozpětí platových tarifů mezi nejnižším a nejvyšším platovým stupněm. Rozsah platových tříd zůstal zachován, přičemž u platů na vedoucích pozicích je možné sjednat smluvní plat.

V oblasti ekonomických záležitostí se předpokládá pokles mj. z důvodu aplikace novely zákona o veřejných zakázkách (viz kapitola 7) a očekávaného postupného nárůstu počtu projektů financovaných v partnerství se soukromým sektorem (tzv. PPP projekty). V případě již zmíněné kategorie životního prostředí očekáváme mírný nárůst podílu na HDP v souvislosti s předpokládanými výdaji na odstranění ekologických zátěží z minulosti. Podpora bydlení rovněž dozná mírného poklesu, mj. kvůli redukci státní podpory stavebního spoření. V případě zdravotnictví pokračuje trend přenosu části odpovědnosti za péči o zdraví a spolupodílení se na přímém financování léčby pacienty. Konečně v případě sociální ochrany předpokládáme relativní pokles veřejných výdajů vzhledem k HDP v návaznosti na přijatou novelu zákona o zaměstnanosti a cílení podpory na skutečně sociálně potřebné subjekty.

Graf 6.1: Struktura výdajů vládního sektoru ve funkčním členění

Pozn.: Kategorie čisté veřejné statky zahrnuje Obranu, Veřejný pořádek a bezpečnost. Soukromé aktivity jsou souhrnem Ekonomických záležitostí, Ochrany životního prostředí, Bydlení a společenské infrastruktury, Recreace, kultury a náboženství. Pro podrobnosti ke členění viz ECB (2009). Desetimístné funkční členění výdajů vládního sektoru lze nalézt v příloze v Tabulce P.3.

Zdroj: ČSÚ (2011d). Výpočty MF ČR.

7 Změny institucionálního rámce fiskální politiky

Konsolidaci veřejných financí by měly pomoci a) úprava fiskálního rámce, ke které se vláda zavázala ve svém Programovém prohlášení a v němž explicitně zdůraznila význam zákona o rozpočtové kázní a odpovědnosti, b) vytvoření Národní rozpočtové rady a c) provedení dalších opatření. Vláda ČR je si vědoma povinnosti implementovat Směrnici Rady o požadavcích na národní fiskální rámce. ČR již v současné době má zkušenosti s fungováním fiskálního rámce zavedeného v roce 2004, který má všechny standardní prvky, tj. stanovení fiskálních cílů pro následující 3 roky, střednědobé výdajové stropy pro užší centrální vládu, střednědobý fiskální výhled a střednědobý rozpočtový výhled. Vláda s cílem implementovat Směrnici zahájila analýzu stávajícího fiskálního rámce, kdy po identifikaci jeho slabín přistoupí k úpravám tak, aby ČR vyhověla závazkům Směrnice do konce roku 2013.

Novelizací kompetenčního zákona by měla být rozšířena působnost Ministerstva financí, a to o oblast fiskální politiky a přípravy a hodnocení střednědobého rozpočtového rámce sektoru vládních institucí.

7.1 Zákon o rozpočtové kázní a odpovědnosti

Vláda připraví do konce letošního roku návrh zákona, který bude definovat zásady rozpočtové kázně a odpovědnosti a zastřeší fiskální rámec tím, že explicitně stanoví fiskální cíl včetně navazujícího fiskálního pravidla pro celý vládní sektor i jeho jednotlivé subsektory. Tím zaváže vládu k tomu, aby vedla transparentní a odpovědnou politiku, jež v budoucnu neohrozí stabilitu, potažmo dlouhodobou udržitelnost, veřejných financí. Vládě uloží povinnost vypracovávat zprávu o své rozpočtové strategii, dále bude upravovat některé nové povinnosti vlády jak ve fázi přípravy rozpočtové strategie a jejího rozpracování do návrhu o státním rozpočtu, tak i následně pro průběžný rozpočtový monitoring a ex post hodnocení výsledků uplynulého rozpočtového roku. Vláda hodlá zahájit kroky k implementaci tohoto zákona již v průběhu roku 2012, aby zákon o rozpočtové kázní a odpovědnosti byl účinný od začátku roku 2013.

Zahájena byla také odborná diskuse ohledně zřízení Národní rozpočtové rady. Rozsah její působnosti bude navržen v návaznosti na výsledky analýzy stávajícího

rámce. Ta identifikuje oblasti a konkrétní institucionální uspořádání fiskálního rámce, u nichž nejsou doposud zajištěny záměry vlády a požadavky Směrnice.

Legislativní změny budou také směřovány k posílení regulace a monitoringu hospodaření místních rozpočtů, případně i dalších jednotek vládního sektoru. Vedle změn připravovaných v souvislosti s penzijní reformou je také zvažována úprava rozpočtového určení daní. Diskutovány budou i doposud nezohledňované parametry pro podíl na sdílených daních, jako jsou například počty studentů či kritérium rozlohy. Cílem nové právní úpravy je snížit rozdíl v daňových příjmech na obyvatele mezi obcemi s nejnižším a nejvyšším příjmem, tj. optimalizovat průběh křivky daňových příjmů na obyvatele ve prospěch obcí střední velikosti. Příjmová základna obcí by měla být posílena zvláště na úkor celostátních dotačních programů, ze kterých jsou doposud centrálně, a tudíž nedostatečně efektivně, financovány rozvojové projekty v obcích. Účinnost nové úpravy je předpokládána počátkem roku 2013.

7.2 Daňová správa

V současné době v ČR probíhá reforma institucionálního uspořádání soustavy daňové správy. Od 1. ledna 2011 vzniklo Generální finanční ředitelství, které je nadřazeno osmi finančním ředitelstvím. Došlo tak k posílení centralizace a specializace výkonu správy daní, efektivnosti systému hospodaření s majetkem státu a využívání informačních technologií. Daňová správa by měla působit jako samostatná organizace s potřebnou rozhodovací a realizační autonomií a flexibilitou.

S účinností od 1. ledna 2012 dojde k vytvoření Specializovaného finančního úřadu, jenž se bude věnovat výkonu správy daní u velkých, resp. specifických daňových subjektů se zásadním přínosem pro výši vybra-

ných daní. Koncepce reformy daňové správy se opírá o doporučení Světové banky (2009).

V další fázi by mělo dojít k transformaci současných 199 finančních úřadů na 14 finančních úřadů se sídly v jednotlivých krajských městech a k optimalizaci sítě jejich územních pracovišť.

Připravovaná reforma je v souladu s probíhajícím Projektem vytvoření jednoho inkasního místa pro příjmy veřejných rozpočtů (daně, cla a veřejnoprávní pojistné), které se v cílovém stavu předpokládá od roku 2014. Podání budou v rámci systému předkládána na společném formuláři a platby budou odváděny na jeden účet.

Rozsáhlou novelizací prošla v minulých letech oblast správy daní a poplatků. Jejím přínosem bylo zvýšení srozumitelnosti právní úpravy, modernizace a posílení efektivnosti správy spolu se snížením administrativní zátěže (elektronizace daňové správy a zjednodušení daňového řízení). Dále došlo k odstranění některých

tvrdostí a nejasností a k novému pojetí daňové exekuce. V jejím rámci bylo zavedeno pravidlo, podle něhož je nutné při volbě způsobu vymáhání dbát toho, aby náklady spojené s vymáháním nebyly neúměrně vyšší nedoplatku.

7.3 Státní pokladna

Pokračuje program Integrovaného informačního systému Státní pokladny, který by měl být v celé šíři funkční na konci roku 2013. Jeho prostřednictvím dojde k propojení informačních systémů MF ČR a získání ucelených včasných a konzistentních informací, které umožní efektivní a transparentní řízení hospodaření vládního sektoru.

Od začátku roku 2011 byly zprovozněny dílčí moduly Centrální systém účetních informací státu (viz dále) a v omezeném rozsahu také Manažerský informační systém (vycházející ze softwarové platformy SAP), který pracuje s informacemi převzatými z ostatních subsystémů a který ve formě výstupů podává konzistentní informace z klíčových oblastí systému Státní pokladny. Od roku 2013 bude spuštěn blok Rozpočtový informační systém – příprava a realizace rozpočtu, který bude implementován jako centralizovaný informační systém u všech organizačních složek státu. Má podporovat veškeré úkony při sestavení rozpočtu a umožnit stanovení návrhu výdajů a příjmů rozpočtových kapitol i na nižší úrovni rozpočtového řízení. Dále bude podporovat rozpočtování v členění výdajových bloků a střednědobé rozpočtování. V okamžiku sestavení rozpočtu bude k dispozici detailní rozpis rozpočtu, který v dalších fázích umožní aplikaci moderních rozpočtových přístupů vedoucích ke zvýšení efektivnosti, hospodárnosti a účelnosti vládních výdajových politik. Implementace systémů by měla vést ke snížení autonomie jednotlivých správců kapitol a omezení decentralizace rozpočtového procesu. Zlepší se také možnosti ex ante kontrol disponibility rozpočtových prostředků

a konsolidace čerpání rozpočtu na celostátní úrovni a na úrovni jednotlivých rozpočtových kapitol. Transparentnost posílí skutečnost, že systém bude poskytovat celkové přehledy o všech změnách rozpočtu a evidovat všechny úpravy rozpočtu dle jednotlivých rozpočtových jednotek v celé organizační hierarchii. Systém bude nabízet průběžné informace o platbách rozpočtových jednotek státu na všech jejich účtech a jejich přiřazení k rozpočtové klasifikaci. Součástí systému také bude správa veškerých mimorozpočtových zdrojů.

Ke stejnému okamžiku dále dojde k propojení subsystémů Rozpočtový informační systém a Centrální účetnictví státu s blokem Platební styk zahrnujícím oblast bankovních operací, podpory pro řízení likvidity souhrnného účtu státní pokladny a oblast výkaznictví pro rozpočtové jednotky. Subsystém provozuje a dále rozvíjí ČNB. Již dnes je Platební styk napojen na blok Řízení státního dluhu a poskytuje MF ČR v reálném čase souhrnné informace o pohybech na souhrnném účtu Státní pokladny. Díky propojení subsystémů Státní pokladny by v budoucnu mělo dojít k zpřesnění a prodloužení časového horizontu u informací v oblasti řízení likvidity, což napomůže výrazně omezit potřebu dluhového financování. Uvažuje se také o zapojení dalších jednotek vládního sektoru (např. státních fondů), které pravděpodobně proběhne na smluvním základě a umožní lepší využití potenciálu úspor generovaných optimalizací řízení likvidity v rámci souhrnného účtu.

7.4 Účetnictví státu

Postupně dochází k implementaci nového systému účetnictví státu, které by mělo zajistit komplexní a konzistentní datovou základnu pro efektivní řízení a koncipování výdajových politik. Stát získá přehled nejen o skutečných peněžních tocích, pohledávkách a závazcích, ale i o pravděpodobných rizicích, možných výdajích a předpokládaných příjmech, a to v členění podle času a dalších stanovených kritérií. K dispozici tak mimo jiné budou průběžné informace o disponibilních zdrojích, včetně jejich ocenění v reálných cenách.

V rámci Integrovaného informačního systému Státní pokladny byl k 1. lednu 2011 spuštěn provoz Centrálního systému účetních informací státu, který pokrývá

cca 18 tisíc tzv. vybraných účetních jednotek (organizační složky státu, státní fondy, Pozemkový fond ČR, kraje, obce, dobrovolné svazky obcí, regionální rady regionů soudržnosti, příspěvkové organizace a zdravotní pojišťovny). Tyto jednotky v elektronické podobě předávají účetní závěrky a finanční výkazy (údaje pro hodnocení plnění státního rozpočtu, rozpočtů státních fondů a územních rozpočtů). Upravený základní právní rámec je postupně doplňován českými účetními standardy. U vybraných účetních jednotek (s výjimkou zdravotních pojišťoven) byla sjednocena směrná účtová osnova a postupy jejich účtování jsou upraveny jednou vyhláškou. Účetnictví vybraných účetních jed-

notek se výrazně přiblížilo podnikatelské sféře a Mezinárodním účetním standardům pro veřejný sektor (IPSAS). Konkrétně je zaváděno odpisování majetku všech vybraných účetních jednotek, účtování o opravných položkách a stanovení organizačních a jiných podmínek pro inventarizaci.

Pro potřeby operativního řízení je organizačním složkám státu a státním fondům ukládána povinnost účto-

vat o podmíněných pohledávkách a závazcích, oceňovat reálnou hodnotou majetek určený k prodeji a předávat operativní účetní záznamy. V dalších fázích reformy účetnictví státu lze předpokládat, že bude v oblasti operativních účetních záznamů zkracována periodicitu, rozšířen obsah předkládaných údajů a pravděpodobně i okruh dotčených jednotek.

7.5 Nejvyšší kontrolní úřad

Novelizací ústavního zákona dojde k rozšíření rozsahu ústavní kompetence Nejvyššího kontrolního úřadu, která je v současnosti omezena pouze na kontrolu hospodaření se státním majetkem a plnění státního rozpočtu. Od 1. ledna 2012 bude nově pod jeho kontrolní pravomoc spadat i sledování zákonnosti hospodaření územních samosprávných celků s majetkem, rozpočtovými příjmy a výdaji. Navrhovaná úprava umožní úřadu výkon kontrolní činnosti také ve vztahu

k majetku dalších právnických osob veřejnoprávní povahy, zejména při hospodaření s veřejnými prostředky.

Rozšíření kontrolní působnosti by mělo přinést vyšší míru transparentnosti v oblasti veřejných zakázek a zúžení prostoru pro korupci ve vládním sektoru.

7.6 Zákon o veřejných zakázkách

Zvýšení transparentnosti, účinnosti a hospodárnosti realizovaných veřejných výdajů napomůže také rozsáhlá novelizace legislativy upravující zadávání veřejných zakázek, která proběhne v průběhu let 2011 a 2012. Ta přinese jednotnou archivaci, evidenci a zveřejňování všech podstatných parametrů veřejných zakázek a rozhodování o nich za pomoci nástrojů, jako je internet, a zamezí účasti subjektů porušujících zákon. Členové výběrových komisí u zakázek velké hodnoty budou voleni losem. Podniky ucházející se o veřejné zakázky budou muset o sobě povinně sdělit všechny podstatné informace. V rámci monitoringu zadávání a vyhodnocování budou upřednostněny prostředky, jakými jsou např. elektronická tržiště a elektronické aukce. Vláda se ve svém Programovém prohlášení také přihlásila k realizaci tzv. centrálních nákupů (agregace poptávky více zadavatelů). Dále dojde k snížení limitů pro povinné vypsání veřejných zakázek a eliminaci omezujících kvalifikačních opatření. V neposlední řadě nebudou smluvní ujednání na základě zákona o veřejných zakázkách předmětem

obchodního tajemství. Obdobné principy mají být aplikovány i u dotací a grantů ze státního rozpočtu. Veškeré údaje o dotačním a grantovém řízení včetně smluvní dokumentace budou zveřejňovány na Centrální adrese. Podobnou úpravu vláda navrhne i pro oblast dotací, grantů a darů z rozpočtů územních samospráv, aby minimalizovala administrativní zátěž dotčených subjektů.

Počátkem roku 2011 schválila vláda Strategii elektronizace zadávání veřejných zakázek pro období 2011–2015, která zahrnuje všechny kategorie veřejných zakázek včetně koncesních smluv. Hlavním cílem strategie je do konce roku 2015 vytvořit elektronický nástroj umožňující všem zadavatelům komplexní podporu celého životního cyklu veřejné zakázky, tedy nebudou existovat legislativní, finanční ani technologické bariéry v používání elektronického nástroje na straně zadavatelů ani dodavatelů.

Zdroje

- Aktualizovaná strategie přistoupení České republiky k eurozóně. Společný dokument vlády ČR a ČNB, schválen vládou ČR dne 29. srpna 2007 [cit. 24.3.2011], <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Eurozona_CR_2007.pdf>.
- ČNB (2011): Databáze časových řad ARAD. Praha, Česká národní banka, 24.3.2011 [cit. 28.3.2011], <<http://www.cnb.cz/docs/ARADY/HTML/index.htm>>.
- ČSÚ (2011a): Čtvrtletní národní účty. Praha, Český statistický úřad, 21.3.2011 [cit. 28.3.2011], <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/ctvrtletni_ucty>.
- ČSÚ (2011b): Sektor vládních institucí, vládní deficit a dluh. Praha, Český statistický úřad, 11.4.2011 [cit. 11.4.2011], <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/sektor_vladnich_instituci_vladni_deficit_a_dluh>.
- ČSÚ (2011c): Výběrové šetření pracovních sil. Praha, Český statistický úřad, 7.2.2011 [cit. 28.3.2011], <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zam_cr>.
- ČSÚ (2011d): Výdaje vládních institucí podle funkcí (COFOG). Praha, Český statistický úřad, 17.1.2011 [cit. 28.3.2011], <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vydaje_vlady_podle_funkci_cofog_tab>.
- ECB (2009): ECB Monthly Bulletin. Frankfurt nad Mohanem, Evropská centrální banka, duben 2009 [cit. 1.4.2011], <<http://www.ecb.int/pub/pdf/mobu/mb200904en.pdf>>.
- EK (2009): The 2009 Ageing Report: economic and budgetary projections for the EU27 Member States (2008-2060). Brusel, Evropská komise, European Economy, No. 2, duben 2009.
- EK (2011a): Roční analýza růstu: postup v rámci ucelené reakce Evropské unie na krizi. Brusel, Evropská komise, 12.1.2011 [cit. 18.3.2011], <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0011:FIN:CS:PDF>>.
- EK (2011b): Společné předpoklady o vývoji vnějšího prostředí. Brusel, Evropská komise, 11. dubna 2011.
- Eurostat (2011): Eurostat Database. Lucemburk, Eurostat, 25.3.2011 [cit. 28.3.2011], <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database>.
- MF ČR (2010a): Koncepce vytvoření jednoho inkasního místa pro příjmy veřejných rozpočtů. Praha, Ministerstvo financí ČR, 2010 [cit. 15.3.2011], <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/2010_Koncepce_JIM_pdf.pdf>.
- MF ČR (2010b): Konvergenční program ČR. Praha, Ministerstvo financí ČR, leden 2010 [cit. 15.3.2011], <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/KoPr_201001_komplet_pdf.pdf>.
- MF ČR (2010c): Strategie financování a řízení státního dluhu na rok 2011. Praha, Ministerstvo financí ČR, prosinec 2010 [cit. 8.4.2011], <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Strategie_financovani_SD_rok_2011.pdf>.
- MF ČR (2011a): Makroekonomická predikce ČR. Praha, Ministerstvo financí ČR, duben 2011 [cit. 10.4.2011], <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Makroekonomicka-predikce_2011-Q2.pdf>.
- MF ČR (2011b): Koncepce reformy přímých daní a odvodů na období 2012–2013. Praha, Ministerstvo financí ČR, březen 2011.
- MF ČR (2011c): Průzkum prognóz makroekonomického vývoje ČR (31. Kolokvium pro období 2011–2014). Praha, Ministerstvo financí ČR, duben 2011 [cit. 22.4.2011], <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/e_pruzkumy_makro_prognoz.html>.
- MMF (2011): Komoditní statistika. Mezinárodní měnový fond, 11.3.2011 [cit. 28.3.2011], <<http://www.imf.org/external/np/res/commod/Table3.pdf>>.
- MMR (2011): Strategie elektronizace zadávání veřejných zakázek pro období let 2011 až 2015. Praha, Ministerstvo pro místní rozvoj, 2011, schváleno vládou ČR dne 5. ledna 2011 [cit. 1.4.2011], <<http://www.portal-vz.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=ddc75064-617c-4a8d-a97b-d1e98d1b2305>>.
- Programové prohlášení Vlády České republiky. 4. srpna 2010 [cit. 1.4.2011], <http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-dokumenty/Programove_prohlaseni_vlady.pdf>.

- Rada EU (2009): Council recommendation to the Czech Republic with a view to bringing an end to the situation of an excessive government deficit. Rada EU, Brusel, 30. listopadu 2009, No. 15755/09, [cit. 30.3.2011], <http://ec.europa.eu/economy_finance/sgp/pdf/30_edps/104-07_council/2009-12-02_cz_126-7_council_en.pdf>.
- Rada EU (2011): Proposal of a Council directive on requirements for budgetary frameworks of the Member States. Rada EU, Brusel.
- Specifications on the implementation of the Stability and Growth Pact and Guidelines on the format and content of Stability and Convergence Programmes.
- Střednědobé výdajové rámce pro období 2012–2014. Schváleno vládou ČR dne 20. dubna 2011.
- Světová banka (2009): Zpráva Světové banky o vizi a strategii pro integrovanou správu příjmů. Světová banka, duben 2009, zpráva č. 47984-CZ, [cit. 1.4.2011], <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/JIM_SB_02_09_Report_Vision_Strategy_April09_CZ.pdf>.
- ÚV (2011): Investice pro evropskou konkurenceschopnost – Národní program reforem České republiky 2011. Praha, Úřad vlády ČR, duben 2011.
- Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou (2010). Společný dokument Ministerstva financí ČR a ČNB, schválen vládou ČR dne 22. prosince 2010 [cit. 4.4.2011], <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Vyhodnoceni_Maastricht_2010_pdf.pdf>.
- Závěry Evropské rady, 24. a 25. března 2011. 25.3.2011 [cit. 1.4.2011], <<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=DOC/11/3&format=PDF&aged=0&language=CS&guiLanguage=en>>.

Tabulková příloha

Tabulka P.1a: Ekonomický růst

(úroveň v mld. CZK, přírůstek v %)

	Kód ESA	2010 úroveň	2010	2011	2012	2013	2014
			přírůstek				
1. Reálný HDP	B1*g	3710	2,3	1,9	2,3	3,3	4,0
2. Nominální HDP	B1*g	3670	1,2	1,3	5,0	4,9	5,9
Složky reálného HDP							
3. Výdaje na konečnou spotřebu domácností	P.3	1845	0,5	0,7	1,9	3,3	4,2
4. Výdaje na konečnou spotřebu vládních institucí	P.3	801	0,3	-3,4	-2,5	-1,3	0,1
5. Tvorba hrubého fixního kapitálu	P.51	777	-4,6	0,7	3,2	5,6	7,2
6. Změna stavu zásob a čisté pořízení cenností (% HDP)	P.52+P.53	48	1,3	1,7	1,7	1,7	1,7
7. Vývoz zboží a služeb	P.6	2959	18,0	12,2	10,8	10,7	11,5
8. Dovoz zboží a služeb	P.7	2720	18,0	10,6	10,1	10,7	12,0
Příspěvek k růstu HDP							
9. Domácí poptávka (efektivní)		-	-0,7	-0,3	1,1	2,6	3,7
10. Změna stavu zásob a čisté pořízení cenností	P.52+P.53	-	2,0	0,4	0,1	0,0	0,0
11. Saldo dovozu a vývozu zboží a služeb	B.11	-	1,0	1,8	1,1	0,6	0,2

Pozn.: Reálné úrovně jsou v cenách roku 2009. Změna stavu zásob a čisté pořízení cenností na řádku 6. vyjadřuje podíl změny zásob k HDP v běžných cenách. Přírůstek změny stavu zásob a čistého pořízení cenností je spočten z reálných hodnot.

Zdroj: ČSÚ (2011a), MF ČR (2011a). Výpočty MF ČR.

Tabulka P.1b: Cenový vývoj

(úroveň index, kde pro HICP platí 2005=100, pro ostatní cenové indexy 2000=100, přírůstek v %)

	2010 úroveň	2010	2011	2012	2013	2014
		přírůstek				
1. Deflátor HDP	122,5	-1,1	-0,5	2,7	1,6	1,8
2. Deflátor spotřeby domácností	121,5	1,3	2,0	3,2	1,5	2,0
3. HICP	113,7	1,2	2,2	3,4	1,6	2,1
4. Deflátor spotřeby vlády	140,6	0,5	1,5	2,5	1,8	1,1
5. Deflátor investic	104,0	-0,8	0,5	2,2	1,0	1,3
6. Deflátor vývozu zboží a služeb	86,0	-1,7	-0,8	0,1	0,3	0,5
7. Deflátor dovozu zboží a služeb	82,5	0,5	1,6	0,1	0,1	0,2

Zdroj: ČSÚ (2011a), Eurostat (2011). Výpočty MF ČR.

Tabulka P.1c: Vývoj trhu práce

(přírůstek v %)

	Kód ESA	2010 úroveň	2010	2011	2012	2013	2014
			přírůstek				
1. Zaměstnanost (tis. osob)		5185	-0,8	0,1	0,5	0,6	0,7
2. Zaměstnanost (mld. odpracovaných hodin)		9,9	0,1	1,0	0,9	0,6	0,3
3. Míra nezaměstnanosti (%)		7,3	7,3	6,9	6,5	6,1	5,5
4. Produktivita práce na osobu (tis. CZK/osobu)		715	3,1	1,7	1,8	2,7	3,3
5. Hodinová produktivita práce (CZK/hod)		375	2,2	0,8	1,4	2,7	3,7
6. Náhrady zaměstnancům (mld. CZK)	D.1	1625	1,1	2,1	4,4	4,5	5,9
7. Náhrady na zaměstnance (tis. CZK/osobu)		391	3,3	3,1	4,3	4,3	5,4

Pozn.: Zaměstnanost je v konceptu domácího pojetí z národních účtů. Míra nezaměstnanosti je v metodice Výběrového šetření pracovních sil. Produktivita práce byla spočtena jako reálný HDP (v cenách roku 2009) na zaměstnanou osobu či na odpracovanou hodinu.

Zdroj: ČSÚ (2011a, 2011c). Výpočty MF ČR.

Tabulka P.1d: Rozklad změny čisté finanční pozice

(v % HDP)

	Kód ESA	2010	2011	2012	2013	2014
1. Změny čisté finanční pozice vůči nerezidentům	B.9	-0,2	-0,6	0,0	-0,1	-0,6
- Bilance zboží a služeb		4,8	4,5	5,3	5,8	5,9
- Bilance primárních důchodů a transferů		-7,1	-6,9	-7,1	-7,6	-8,1
- Bilance kapitálových transferů		1,9	1,8	1,8	1,7	1,6
2. Změny čisté finanční pozice soukromého sektoru	B.9	4,5	3,5	3,5	2,8	1,3
3. Změny čisté finanční pozice vlády	EDP B.9	-4,7	-4,2	-3,5	-2,9	-1,9
4. Statistická diskrepance		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Pozn.: Údaje z národních účtů. Rok 2010–2011 notifikace. Rok 2012–2014 výhled.

Zdroj: ČSÚ (2011b). Výpočty MF ČR.

Tabulka P.2: Vývoj hospodaření vládního sektoru

(úroveň v mld. CZK, ostatní v % HDP)

	Kód ESA	2010 úroveň	2010	2011	2012	2013	2014
			v % HDP				
Čisté půjčky (+)/výpůjčky (-) (EDP B.9) podle subsektorů							
1. Vládní instituce	S.13	-171	-4,7	-4,2	-3,5	-2,9	-1,9
2. Ústřední vládní instituce	S.1311	-150	-4,2	-3,6	-3,1	-2,6	-1,8
3. Státní vládní instituce	S.1312	-	-	-	-	-	-
4. Místní vládní instituce	S.1313	-12	-0,3	-0,5	-0,3	-0,2	0,0
5. Fondy sociálního zabezpečení	S.1314	-9	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1	0,0
Vládní instituce (S.13)							
6. Celkové příjmy	TR	1488	40,5	42,0	42,3	41,1	40,1
7. Celkové výdaje ⁽¹⁾	TE	1658	45,2	46,2	45,7	44,0	42,0
8. Saldo	EDP B.9	-171	-4,7	-4,2	-3,5	-2,9	-1,9
9. Úroky placené ⁽¹⁾	EDP D.41	53	1,4	1,8	1,7	1,7	1,6
10. Primární saldo		-118	-3,3	-2,4	-1,7	-1,2	-0,3
11. Jednorázová a jiná přechodná opatření		1	0,0	-0,3	-0,3	0,0	0,0
Příjmové položky							
12. Daňové příjmy		683	18,6	19,7	20,1	19,3	18,8
12a. Daně z výroby a z dovozu	D.2	422	11,5	12,0	12,5	12,4	12,0
12b. Běžné daně z důchodů, jmění a jiné	D.5	261	7,1	7,6	7,5	6,9	6,8
12c. Kapitálové daně	D.91	0	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0
13. Sociální příspěvky	D.61	578	15,8	15,8	15,8	15,5	15,1
14. Důchod z vlastnictví	D.4	30	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
15. Ostatní		197	5,4	5,7	5,5	5,4	5,3
16. Celkové příjmy	TR	1488	40,5	42,0	42,3	41,1	40,1
p.m.: Daňová kvóta		1261	34,4	35,5	35,9	34,9	33,9
Výdajové položky							
17. Náhrady zaměstnancům	D.1	294	8,0	7,5	7,2	6,8	6,5
18. Mezi spotřeba	P.2	237	6,4	6,5	6,5	6,2	5,9
19. Sociální platby		733	20,0	20,1	19,6	19,3	18,5
19a. Naturální sociální dávky poskytované tržními výrobci		222	6,1	6,0	5,7	5,5	5,2
19b. Sociální dávky jiné než naturální	D.62	510	13,9	14,1	13,9	13,8	13,3
20. Úroky ⁽¹⁾	EDP D.41	53	1,4	1,8	1,7	1,7	1,6
21. Dotace	D.3	71	1,9	2,0	2,0	2,0	1,9
22. Tvorba hrubého fixního kapitálu	P.51	170	4,6	5,0	5,2	4,9	4,6
23. Ostatní		101	2,8	3,2	3,4	3,1	3,0
24. Celkové výdaje ⁽¹⁾	TE	1658	45,2	46,2	45,7	44,0	42,0
p.m.: Vládní spotřeba (nominální)	P.3	800	21,8	21,1	20,1	19,3	18,4

Pozn.: Rok 2010–2011 notifikace. Rok 2012–2014 výhled. 1) Výdaje jsou upraveny o úroky ze swapových operací tak, aby platilo TR–TE = EDP B.9.

Zdroj: ČSÚ (2011b). Výpočty MF ČR.

Tabulka P.3: Funkční členění výdajů sektoru vlády*(v % HDP)*

	Kód	2009	2014
1. Všeobecné veřejné služby	1	4,7	4,2
2. Obrana	2	1,1	1,0
3. Veřejný pořádek a bezpečnost	3	2,2	1,9
4. Ekonomické záležitosti	4	7,6	6,5
5. Ochrana životního prostředí	5	0,7	0,9
6. Bydlení a společenská infrastruktura	6	1,2	1,0
7. Zdraví	7	8,0	7,8
8. Rekreace, kultura a náboženství	8	1,5	1,2
9. Vzdělávání	9	5,0	4,8
10. Sociální věci	10	14,0	12,9
Výdaje celkem	TE	45,9	42,0

*Pozn.: Rok 2010–2011 notifikace. Rok 2012–2014 výhled.**Zdroj: ČSÚ (2011d), MF ČR (2011a). Výpočty MF ČR.***Tabulka P.4: Vývoj dluhu vládního sektoru***(v % HDP)*

	Kód ESA	2010	2011	2012	2013	2014
1. Hrubý dluh		38,5	41,4	42,4	42,8	42,0
2. Změna podílu hrubého dluhu		3,2	2,8	1,0	0,5	-0,9
Příspěvky ke změně hrubého dluhu						
3. Primární saldo		3,3	2,4	1,8	1,3	0,3
4. Úroky	EDP D.41	1,4	1,7	1,7	1,6	1,6
5. Ostatní faktory působící na úroveň dluhu		-1,1	-0,8	-0,5	-0,5	-0,4
- Rozdíl mezi hotovostním a akruálním přístupem		-0,9	-0,6	-0,3	-0,2	-0,2
- Čistá akumulace finančních aktiv		-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
- Privatizační příjmy		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
- Přecenění a ostatní faktory		-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
p.m. implicitní úroková míra z dluhu		3,6	4,1	4,0	3,8	3,8
6. Likvidní finanční aktiva		-	-	-	-	-
7. Čistý finanční dluh		-	-	-	-	-

*Pozn.: Rok 2010–2011 notifikace. Rok 2012–2014 výhled.**Zdroj: ČSÚ (2011b). Výpočty MF ČR.***Tabulka P.5: Cyklický vývoj***(v % HDP)*

	Kód ESA	2010	2011	2012	2013	2014
1. Růst HDP ve stálých cenách (%)		2,3	1,9	2,3	3,3	4,0
2. Saldo vládního sektoru	EDP B.9	-4,7	-4,2	-3,5	-2,9	-1,9
3. Úroky	EDP D.41	1,4	1,8	1,7	1,7	1,6
4. Jednorázová a jiná přechodná opatření		0,0	-0,3	-0,3	0,0	0,0
4. Růst potenciálního HDP (%)		1,6	1,8	2,2	2,7	3,0
Příspěvky:						
- práce		0,0	-0,1	0,0	0,1	0,0
- kapitál		0,5	0,5	0,7	0,8	0,8
- souhrnná produktivita výrobních faktorů		1,1	1,4	1,6	1,8	2,2
6. Produkční mezera		-2,7	-2,6	-2,5	-2,0	-1,1
7. Cyklická složka salda		-0,7	-0,8	-0,7	-0,5	-0,3
8. Cyklicky očištěné saldo (2 – 7)		-4,0	-3,4	-2,7	-2,4	-1,6
9. Cyklicky očištěné primární saldo (8 + 3)		-2,5	-1,6	-1,0	-0,7	0,0
10. Strukturální saldo (8 – 4)		-4,0	-3,1	-2,5	-2,3	-1,6

*Pozn.: Rok 2010–2011 notifikace. Rok 2012–2014 výhled.**Zdroj: ČSÚ (2011b). Výpočty MF ČR.*

Tabulka P.6: Odchytky od předchozí verze Konvergenčního programu ČR*(růst HDP v %, saldo a dluh vládního sektoru v % HDP)*

	Kód ESA	2010	2011	2012	2013	2014
Růst reálného HDP (v %)						
Předchozí aktualizace		1,3	2,6	3,8	-	-
Současná aktualizace		2,3	1,9	2,3	3,3	4,0
Rozdíl		1,0	-0,8	-1,6	-	-
Saldo vládního sektoru (v % HDP)						
Předchozí aktualizace	EDP B.9	-5,3	-4,8	-4,2	-	-
Současná aktualizace	EDP B.9	-4,7	-4,2	-3,5	-2,9	-1,9
Rozdíl		0,6	0,7	0,7	-	-
Úroveň hrubého dluhu (v % HDP)						
Předchozí aktualizace		38,6	40,8	42,0	-	-
Současná aktualizace		38,5	41,4	42,4	42,8	42,0
Rozdíl		-0,1	0,5	0,3	-	-

*Zdroj: MF ČR (2010b), MF ČR (2011a). Výpočty MF ČR.***Tabulka P.7: Dlouhodobá udržitelnost veřejných financí***(výdaje a příjmy v % HDP, růsty a míry v %)*

	2007	2010	2020	2030	2040	2050	2060
Celkové výdaje	43,1	41,9	41,4	43,7	47,6	53,5	59,8
<i>z toho: Výdaje závislé na věkové struktuře</i>	<i>18,8</i>	<i>18,0</i>	<i>18,2</i>	<i>19,1</i>	<i>20,7</i>	<i>23,1</i>	<i>24,5</i>
Důchody	7,8	7,1	6,9	7,1	8,4	10,2	11,0
Důchody v rámci sociálního zabezpečení	7,8	7,1	6,9	7,1	8,4	10,2	11,0
Starobní a předčasné důchody (55+)	7,1	6,5	6,3	6,6	7,9	9,7	10,5
Ostatní důchody (do 54)	0,7	0,5	0,5	0,6	0,5	0,5	0,6
Zaměstnanecké důchody	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Zdravotní péče	6,2	6,4	6,9	7,4	7,8	8,1	8,4
Dlouhodobá péče	0,2	0,2	0,3	0,4	0,5	0,5	0,7
Vzdělání	3,5	3,0	3,0	3,1	2,9	3,0	3,2
<i>Ostatní výdaje závislé na věkové struktuře</i>	<i>1,0</i>	<i>1,0</i>	<i>1,0</i>	<i>1,0</i>	<i>1,0</i>	<i>1,1</i>	<i>1,1</i>
Úroky	1,1	1,0	1,8	3,2	5,5	9,0	13,9
Celkové příjmy	42,0	41,0	40,1	40,0	40,0	39,9	39,9
<i>z toho: Důchod z vlastnictví</i>	<i>0,8</i>	<i>0,7</i>	<i>0,6</i>	<i>0,5</i>	<i>0,5</i>	<i>0,5</i>	<i>0,4</i>
<i>z toho: Pojistné na důchodové zabezpečení</i>	<i>8,6</i>	<i>8,6</i>	<i>8,6</i>	<i>8,6</i>	<i>8,6</i>	<i>8,6</i>	<i>8,6</i>
Aktiva fondů důchodového zabezpečení	0,4	3,4	17,1	32,6	45,0	42,3	24,2
<i>z toho: Konsolidovaná aktiva</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>
Předpoklady							
Růst produktivity práce	4,1	3,0	2,9	1,8	1,7	1,7	1,7
Reálný růst HDP	5,2	3,0	2,5	1,4	0,9	0,7	1,1
Míra participace mužů (ve věku 15-64)	78,3	80,7	81,0	78,8	78,5	79,0	78,9
Míra participace žen (ve věku 15-64)	61,6	66,1	66,7	66,0	66,0	67,8	68,1
Celková míra participace (ve věku 15-64)	70,0	73,5	73,9	72,5	72,3	73,5	73,5
Míra nezaměstnanosti	5,4	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5
Podíl populace starší 65 let na celkové populaci	14,6	17,9	20,2	22,9	26,3	30,9	33,4

Zdroj: EK (2009). Výpočty MF ČR.

Tabulka P.8: Základní makroekonomické předpoklady*(růst v %)*

	2010	2011	2012	2013	2014
Krátkodobá úroková míra (ČR) (roční průměr)	1,3	1,3	2,0	2,6	3,0
Dlouhodobá úroková míra (ČR) (roční průměr)	3,7	4,1	4,3	4,3	4,3
Nominální efektivní směnný kurz (2005=100)	119,1	123,4	126,6	130,1	133,6
Směnný kurz CZK/EUR (roční průměr)	26,4	25,3	24,1	23,5	22,8
Světový růst HDP vyjma EU	5,6	4,6	4,6	5,0	5,0
EU27 růst HDP	1,8	1,8	2,1	2,3	2,3
Růst na hlavních zahraničních trzích	11,0	8,0	7,5	8,0	7,0
Růst světového objemu dovozu (vyjma EU)	13,8	8,2	8,0	7,5	8,0
Ceny ropy (Brent, USD/barel)	79,7	95,0	95,5	96,8	93,3

Zdroj: ČNB (2011), Eurostat (2011), MMF (2011). Výpočty MF ČR.

Ministerstvo financí České republiky

Letenská 15

118 10 Praha 1

<http://www.mfcr.cz>